

ČESKÉ

2/2009

čtvrtletník pro vězeňství a kriminální prevenci

VĚZEŇSTVÍ

Při práci utíká trest rychleji

Jiří Komorous:

Chceme pomáhat mladým lidem, kteří propadli drogám

str. 2

**Nejbezpečnější
věznice v Česku**

str. 4

**Jak se rodí divácké
násilí**

str. 20

Rozhovor s Jiřím Komorousem	str. 2
Nejbezpečnější věznice v Česku.....	str. 4
Vzpomínka na MUDr. Petra Havlásku	str. 7
Pardubice na oslavách polské vězeňské služby	str. 8
Odsouzení soutěžili o Zlatou notu	str. 8
Vězni pomáhají stěhovat spisovny	str. 9
Odsouzení vyrobili model hradu Bečov	str. 10
Termální lázně lákají	str. 10
Rekonstrukce mateřského centra Svítání	str. 11
Rozhovor se sochařem Jiřím Sozanským	str. 12
Při práci utíká trest rychleji	str. 13
Práce je lepší, než bych se válel na kavalci	str. 16
Vyšší zaměstnanosti brání nedostatek práce i vězňů	str. 17
Kde se rodí divácké násilí	str. 20
Podané ruce pomáhají ve Znojmě	str. 23
Mají vězňové právo seznámit se s vnitřními předpisy VS ČR	str. 24
Dva názory na zpřístupnění vnitřních předpisů VS ČR	str. 25
Naši nej	str. 26
Přestavba kláštera na věznici	str. 28

Nejbezpečnější věznice str. 4

Sochař Jiří Sozanský str. 12

Přestavba kláštera na věznici
..... str. 28

ČESKÉ VĚZEŇSTVÍ č. 2/2009. Časopis vychází čtyřikrát ročně.
Vydavatel: Vězeňská služba České republiky, Soudní 1672/1a, 140 67 Praha 4, IČ 00212423
Editor: Robert Káčer, Robert Blanda
Grafická úprava: Karel Neuvirt
Foto: Vězeňská služba České republiky, archiv redakce
Adresa redakce: Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky, poštovní přihrádka 3, PSČ 140 67 Praha 4
<http://www.vscr.cz>; redakce-cv@grvs.justice.cz
telefon 244 024 111 (ústředna), 244 024 412, 244 024 415, fax: 241 409 072
Distribuce časopisu, objednávky a předplatné:
Martina Redlichová, tel.: 244 024 407, fax: 244 024 403, e-mail: mredlichova@grvs.justice.cz
Výroba: tiskárna Vazební věznice Praha – Pankrác
Publikování údajů a článků z Českého vězeňství není dovoleno bez souhlasu redakce.
© Vězeňská služba České republiky, Praha 2009, Registrační značka MK ČR 6334, ISSN 1213-9297.

Milí čtenáři,

ráda bych využila tohoto prostoru a informovala vás o změnách, které se v poslední době odehrály na generálním ředitelství. S cílem co nejvíce zefektivnit práci vznikají a zanikají některé funkce, přičemž nejdůležitější změnou je zrušení postu náměstka generálního ředitele pro bezpečnost a službu. Po linii výkonu trestu přecházejí současné, ale i některé nové úkoly na nově ustanoveného vrchního ředitele pro penologii plk. Mgr. Milana Hospodku, který kromě toho, že dál řídí odbor výkonu vazby a trestu, bude mít na starosti také oblast SOU a další koncepční otázky týkající se problematiky výkonu vazby a trestu. Další důležitou nově vzniklou pozicí je vrchní ředitel pro bezpečnost, jímž se stal plk. Bc. Ing. Ivo Mrhal, který pro změnu přebírá kompetence v oblasti bezpečnosti, ale také dále řídí odbor vězeňské a justiční stráže. Vrchtní ředitelka kabinetu plk. PhDr. Radomíra Dlouhá má i nadále na starosti organizaci všech porad, komunikaci s ministerstvem spravedlnosti, předkládání materiálů do vlády, kontrolu všech zadaných úkolů, ale i zadávání nových. A jak sami víte, sledování všech pokynů a zadání generálního ředitele je úkol téměř nadlidský. Opětovně vzniká odbor personální, na post ředitele odboru bylo vypsáno výběrové řízení. Další novinkou je vznik samostatného oddělení legislativně právního, které pod vedením JUDr. Petra Veita bude řídit první náměstek plk. Mgr. Petr Dohnal.

A tím se dostávám i ke své osobě, jelikož jsem byla nově ustanovena ředitelkou kabinetu a vnějších vztahů GR VS ČR, čímž dostává činnost nejen má, ale i kolegů z tiskového oddělení a oddělení zahraničních vztahů a evropské integrace větší váhu, ale i zodpovědnost. Nejspíš se teď ptáte, k čemu tolik změn, co to přinese nám ve věznicích a zda to není jen pouhá administrativní změna s tím, že pro nás se kromě podpisových doložek nic nemění.

Za sebe mohu říci, že se nadále hodlám plně věnovat své práci, tedy mediální politice a zahraničním vztahům. Víím, že tato oblast je pro mnohé z vás značně nepopulární a někteří ji pokládají za zbytečnou. Často se ozývají hlasy, že „ti tiskoví nemají nic na práci, k čemu nám je zahraniční spolupráce, když chybí prostředky na chod věznic“ apod. Vůči těmto slovům jsem však imunní. Věřím, že byste se divili, co všechno se podařilo tiskovému oddělení GR VS ČR, ale i tiskovým mluvčím z věznic vyřešit, kolika nepříjemným mediálním kauzám společně zabránili. Hrstka lidí na generálním ředitelství organizuje tiskové konference, denně odpovídá na desítky dotazů novinářů. Chystáme koncepční materiály, zprávy, prezentace, časopis, připravujeme nové webové stránky, organizujeme mezinárodní konference, výměnné stáže, studijní pobyty, zpracováváme ročně stovky mezinárodních dotazníků a výzkumů, překládáme zprávy a mezinárodní studie, nová evropská nařízení, chystáme bilaterální dohody, řešíme problematiku čerpání financí z evropských fondů a takto bych mohla pokračovat ještě dlouho. Myslím, že společně se svými kolegy pracujeme někdy na hranici lidských sil, a víím, že stejný pocit má při své práci mnoho z vás.

Pokusme se tedy navzájem svou práci nekritizovat, zbytečně se neosobovat a neškodit si. Osobně nabízím otevřenou komunikaci a společné řešení problémů. Chtěla bych také po své linii co nevíce zjednodušit administrativu, proto hodláme nahradit zastaralé a nefunkční předpisy srozumitelnějšími normami, a to jak v oblasti mediální, tak ve sféře zahraničních vztahů. Jedním z výsledků práce kabinetu je i časopis České vězeňství, který doznal mnoha obsahových a grafických změn. I díky vašim příspěvkům se nám daří distribuovat moderní periodikum, za které se, myslím, nemusíme stydět. Děkuji všem, kteří zasílají své příspěvky. Budeme se s kolegy těšit na vaše podněty a názory, co vše v časopisu prezentovat.

Plk. Mgr. Gabriela Slováková
ředitelka kabinetu a vnějších vztahů GR VS ČR

Bývalý ředitel Národní protidrogové centrály Jiří Komorous říká:

Chceme pomáhat mladým lidem, kteří propadli drogám

Před rokem jsme vám přinesli rozhovor s tehdejším ředitelem Národní protidrogové centrály JUDr. Jiřím Komorousem, který hovořil mimo jiné o tom, jak se mu spolupracuje s Vězeňskou službou. Počátkem letošního roku opustil řady policie, ale drogové problematice se věnuje nadále, nyní jako šéf Anti-drogové agentury Médea Security. A protože drogy jsou vážným společenským problémem a řada jejich výrobců a distributorů končí ve vězení, zeptali jsme se, jaký je cíl agentury a co tvoří hlavní náplň projektu.

Robert Káčer

První otázka je jasná: proč jste se rozhodl opustit NPC?

Těch důvodů bylo více. Ale tím nejzásadnějším bylo poznání, že sedmnáct let ve funkci velitele frontové jednotky je dostatečně dlouhá doba, která už volá po změně.

Jaký byl přechod do civilního sektoru?

Bleskový. Jeden den jsem sbalil věci, ukončil působení v Národní protidrogové centrále, což bylo v pátek, a v pondělí jsem nastoupil již na nové místo a začal naplňovat vizi nového projektu, plánovanou již několik týdnů.

Jak jste se vůbec dostal k agentuře Médea Security?

O té myšlence antidrogové agentury jsem uvažoval už delší dobu. Vycházel jsem z poznání velitele NPC, že u nás chybí tento typ služby. Diskutoval jsem o tom se svými kamarády a přáteli a jednoho z nich, Mirka Soukupa, tato myšlenka oslovila. Nabídl mi, že pokud bych se ji rozhodl někdy v budoucnu naplnit, tak pomůže jejímu rozjezdu.

Jak jste se s panem Soukupem seznámil?

Absolvovali jsme stejné gymnázium, stejnou právnickou fakultu, on je ještě aktivní boxer, já bývalý, máme zálibu v motorkách...

Jak tedy vypadaly začátky, co jste dosud stihli?

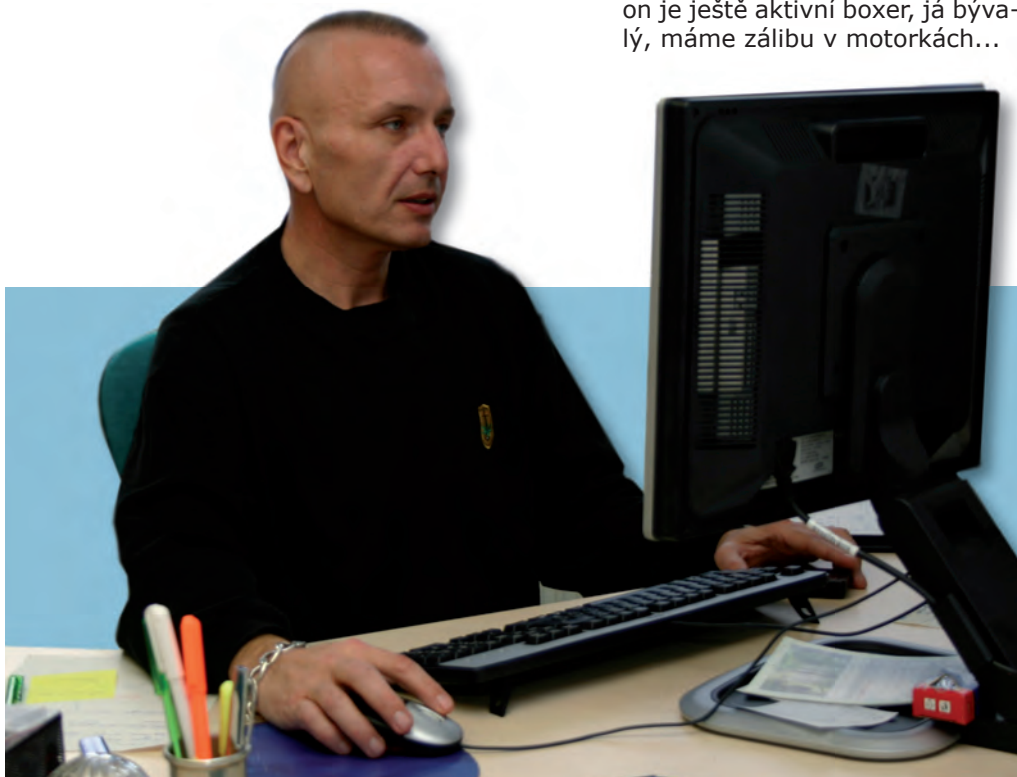
Během prvních dní se nám podařilo to, co by ve státní správě nebo u policie trvalo několik měsíců. Vytvořili jsme celkovou strukturu agentury včetně tří základních segmentů její činnosti, vzniklo logo, veškeré právní a smluvní prostředí, absolvovali jsme neuvěřitelnou řadu jednání jak se státními, tak se soukromými subjekty. A teď jsme vlastně na té startovní čáře k naplnění vizí a plánů.

Mohl byste tedy představit jednotlivé projekty agentury?

Podstatou prvního s názvem Vypátrej a zachraň je služba rodičům, jejichž potomci se dostanou do jakéhokoli stádia drogové závislosti. Chceme jim v ucelené formě nabídnout program, který jejich potomky vyvede z drogového prostředí. Vše se bude dít za úzké spolupráce s rodiči, sociálními kurátory, lékaři a terapeuti. Jsme schopni zajistit umístění dítěte v detoxikačním zařízení Nemocnice pod Petřínem a poté v koncovém zařízení s cílem motivovat ho k trvalé abstinenci od drog.

V čem je tedy váš projekt nový?

Originalita tohoto know-how spočívá v tom, že na sebe jednotlivé segmenty navazují a jsme schopni péči zajistit komplexně.

Jak dlouho by měla trvat procedura od umístění na detoxikaci?

To záleží na míře závislosti toho kterého klienta. Důležitými faktory jsou také věk, motivace či dohoda s rodiči. Doba není přesně ohraničená.

Budou se na tom podílet také zdravotní pojišťovny?

Součástí naší snahy je samozřejmě získat partnery, takže oslovujeme banky i pojišťovny a další subjekty, které by se na projektu podílely. Vidíme v tom jednak zachranu mladých lidských životů, ale také možnost úspor pro pojišťovny, protože by nemusely vynakládat tak obrovské prostředky na léčbu narkomanů.

Která zařízení budou pro Vaše klienty koncová?

Necháváme to otevřené. Nicméně základním partnerem je mezinárodní křesťanská organizace Teen Challenge, která pomáhá lidem závislým na drogách. Vznikla v 50. letech v New Yorku, v roce 1994 začala působit také v České republice a má vysoké procento úspěšnosti, pokud jde o abstinenci jejích klientů. Ale nebude koncovým zařízením jediným. Nabídka je samozřejmě širší.

Jaké množství mladých lidí byste dokázali ročně zvládnout?

Ve spolupráci s partnerskými subjekty určitě stovky.

Jak byste popsal další projekt Drug Free Zone?

Jeho cílem je vytvořit společenství subjektů, zejména restaurací, diskoték, klubů, ale například i soukromých škol a podobně, které se přihlásí k myšlence minimalizace drog ve svých zařízeních a uzavřou s agenturou dohodu o poskytování profilačních služeb. Za to obdrží certifikát a stanou se tak členy společenství. Vznikne tak pro mládež síť bezpečných zařízení s minimálním nebo nulovým výskytem drog. Omezí se působení distributorů a drogových zločineckých organizací v těchto místech.

Kolik zařízení zatím projevilo zájem?

Podle předběžného průzkumu v Praze zhruba 70 procent. Teď ještě čekáme na odezvu.

Pokud bude zájem dostatečný, budete rozšiřovat projekt do celé republiky?

Nejen do republiky, máme i mezinárodní ambice. Již jsme jednali i se zahraničními zájemci z Evropy, které projekt velmi oslovil.

Jaké služby by tedy podniky získaly?

Základem je získání certifikátu, na který navazuje přímá personální a technická podpora. To znamená pomoc pracovníků agentury, kteří by činili opatření k minimalizaci výskytu drog. Jejich činnost by závisela na

velikosti podniku a rizikovosti. Podíleli by se také na školení personálu.

A třetí projekt Preceptor?

To je klasický segment protidrogové oblasti, který spočívá v poradenské, školicí, výcvikové, konzultační činnosti a podobně.

Kolik má agentura v současnosti pracovníků?

Realizační tým má 12 lidí. Spolupracujících je již samozřejmě mnohem více. Počet pracovníků se bude zvyšovat podle toho, jak se bude činnost agentury rozvíjet.

Nejbezpečnější věznice v Česku

Robert Blanda

V listopadu 2005 uprchli z plzeňské věznice na Borech dva nebezpeční věžňové, vrazi Roman Čabrada a Rostislav Roztočil. Dnes, tři roky po útěku je Věznice Plzeň jednou z nejlépe zabezpečených věznic v zemi. Plzeňská věznice dokončila rozsáhlou rekonstrukci prvků aktivní i pasivní bezpečnosti a zavedla nový systém flexibilních kontrol. Maximálně tak zvýšila zabezpečení proti útěkům či páchání jiné nepovolené činnosti. Vzhledem k tomu, že zabezpečení věznic stojí v čele veřejného zájmu o vězeňství, představila Vězeňská služba ČR moderní zabezpečení Věznice Plzeň novinářům.

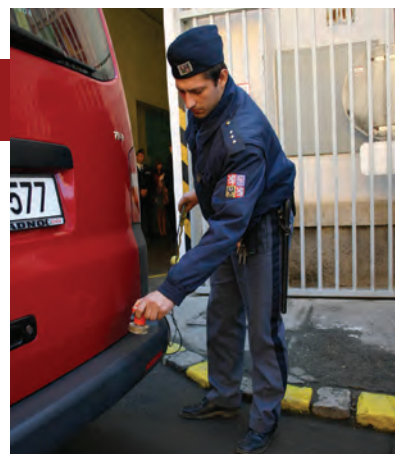
Základem každé dobře zabezpečené věznice je samozřejmě dostatečně bezpečný perimetr. Ohradní zeď plzeňské věznice před rekonstrukcí nesplňovala potřebné bezpečnostní normy pro kategorie věznice s ostrahou či zvýšenou ostrahou. Místy nedosahovala ani výšky tří metrů, a byla navíc stavebně ve špatném technickém stavu, oplocení bylo provedeno starým typem ostnatého drátu. Oprava proto vyžadovala nejen zvýšení ohradních zábran, ale také celkovou stavební opravu zdi a její zpevnění. Rekonstrukce ohradní zdi se uskutečnila za plného provozu věznice a začala 8. září loňského roku a skončila 17. prosince. Po dobu prací byla přijata mimořádná bezpečnostní opatření, věznice přešla do zesíleného systému střežení. Nyní, po rekonstrukci, vyhovuje všem bezpečnostním požadavkům a předpisům. Zvýšení zdi bylo vzhledem k historickému charakteru objektu provedeno vybudováním ocelových nástavců nesoucích zábrany z moderního žiletkového drátu, a to jak ve formě výpletu tak bruno válců. Jde prozatím o největší investici do zabezpečovacích prvků v historii věznice (35,6 mil. Kč).

Detektor tepové frekvence

Oba věžňové utekli z plzeňské věznice hlavní branou na korbě nákladního automobilu, zabalení do palety se zbožím. Podařilo se jim oklamat jak lidskou kontrolu, tak zmást i služebního psa. Nově instalovaný detektor srdeční činnosti AVIAN, jímž se na bráně plzeňské věznice kontrolují projíždějící vozidla, by ale oklamat nedokázali. Detektory, které Vězeňská služba ČR nakoupila do několika svých věznic, totiž dokáží odhalit osoby ukryté uvnitř vozidel. Detektor je stavebně instalovaný v průjezdu hlavní brány, kterou lze během kontroly vozidla bezpečně uzavřít. Přístroj se skládá ze dvou mobilních elektrod, které se připevní na nárazníky automobilu, načež se zahájí skenování. To trvá asi deset

Nejnovější bezpečnostní opatření plzeňské věznice představili novinářům generální ředitel VS ČR Luděk Kula a ministr spravedlnosti Jiří Pospíšil.

vteřin a oklamat by je mohl snad jen agent James Bond, který prý uměl zastavit na několik chvil srdeční činnost. Skenování odhalí nejen člověka, ale i drobné živočichy. Nejmenším tvorem nalezeným tímto detektorem byla prý krysa. „Kdyby byla věznice takto vybavena před třemi lety, nedošlo by k útěku odsouzených Romana Čabrady a Rostislava Roztočila. Dnes už bychom tomu díky modernímu vybavení a změně v kontrolních mechanismech zabránili,“ říká během veřejné prezentace bezpečnostních opatření v plzeňské věznici generální ředitel vězeňské služby Luděk Kula. Detektor tepové frekvence, který používá vězeňská služba, je levnější alternativa mobilního rentgenu, který používá pro odhalení osob skrytých ve vozidlech celní správa.

Detektor AVIAN pracuje se sto procentní účinností, vyžaduje pouze ochranu před silným a středně silným větrem, kterou mu uzavřený průjezd vězeňské brány poskytuje. I v takovém případě přístroj ale způsobí falešný pozitivní poplach, vedoucí k prohledání vozidla. Detektor se snadno ovládá, k pohodlné práci s ním postačí dva lidé, jeden obsluhuje snímače u vozidla, druhý terminál. K ovládání terminálu není zapotřebí žádných zvláštních odborných znalostí, uživatelské rozhraní tvoří dotyková obrazovka s několika intuitivními tlačítky. Celková doba kontroly vozidla pomocí detektoru AVIAN se dá stihnout se stoprocentní spolehlivostí do pěti minut.

Najde i mobil zašitý v břiše

Dalším úkolem, kterému vězeňská služba věnuje v rámci zvyšování bezpečnosti věznic zvýšené úsilí, je detekce nedovolených předmětů, především mobilních telefonů, které se vězňové a některé další osoby, například příbuzní, pokoušejí propašovat do věznice. Podle generálního ředitele VS ČR Luděka Kuly je důležité zejména včasné zachycení mobilních telefonů, aby se k vězňům vůbec nedostaly. Mobilní telefony totiž mohou sloužit k přípravě a koordinaci závažnějších trestných činností včetně pokusů o útěk. Významným pomocníkem vězeňské služby se v této snaze stává detektor tělních dutin

(B.O.S.S. – Body Orifice Security Scanner) od firmy Ranger. Díky němu lze totiž odhalit jakékoliv i drobné kovové předměty ukryté na těle nebo i uvnitř něho. Detektor v podobě křesla najde cizí tělesa ukrytá v tělesných dutinách, a dokonce zjistí v které části se předmět nachází. Křeslo se vyrábí ve dvou typech, první – typ II, který používá několik českých věznic včetně plzeňské, detekuje předměty v pěti zónách lidského těla: v ústech, v hrudní oblasti, pánevní oblasti, v oblasti nohou a chodidel. Druhá varianta – typ III, postrádá detekci v ústní dutině a u chodidel. Používání detektoru je velmi jednoduché, sledovaná osoba se na křeslo posadí a operátor zahájí skenování. To netrvá ani pět vteřin, během nichž přístroj odhalí a příslušnou kontrolkou oznámí přítomnost případného cizího tělesa v některé z tělních zón. Křeslo lze vybavit kolečkem a baterií, takže ho pak lze používat i v polních podmínkách, například na externích pracovištích. Přístroj je velmi odolný a spolehlivý, americká vězeňská služba ho používá ve svých nejstřeženějších věznicích. Díky němu odpadají komplikované a pro obě strany nepříjemné osobní prohlídky, nemluvě o významném zrychlení a zpoždění takové procedury.

Spolehliví lidé

Sebelepší technika by samozřejmě nebyla nic platná, kdyby ji obsluhovali lidé, na které by se vězeňská služba nemohla spolehnout. Připravenost a spolehlivost personálu demonstrovala v Plzni místní speciální eskortní skupina, která novinářům předvedla dynamickou ukázkou eskorty střeženého vězně a obranu proti náhlému přepadení. Příslušníci VS ČR zde ukázali, že si v profesionalitě nezadají s obdobnými speciálními jednotkami dalších ozbrojených sborů. Novináři měli možnost vidět, jak funguje taková jednotka při zásahu, jakým účinným způsobem chrání střeženou osobu, oblečenou do neprůstřelné vesty, zatímco jí jeden z příslušníků kryje vlastním tělem nechráněné části hlavy. Eskortní skupina použila při zásahu pancéřový eskortní vůz, který si pak novináři mohli zblízka prohlédnout s dalšími vozidly, které VS ČR používá.

Architektonický skvost

Věznice v Plzni byla vystavěna v letech 1873–1878 jako věznice pro politické a těžké vězně celého Rakousko-Uherska. Vlastní výstavba byla zahájena v roce 1873 podle tzv. paprskovitého plánu, který vyprojektoval anglický stavitel Jiří Ansle. Vězeňský komplex má tvar osmicípé hvězdy, v jejímž středu se nachází věž s kopulovitou střechou. Z ní vybíhá osm dvoupatrových traktů, sedm z nich tvoří jednotlivé vězeňské bloky, v osmém bývala kaple, dnes změněná na tělocvičnu. Tato stavební koncepce je typická pro všechny vězeňské novostavby z druhé poloviny devatenáctého století. Napomáhá jednak efektivnějšímu střezení nebo lepší ventilaci budov. Centrální kopule zde využívá komínového efektu pro vysávání vzduchu z jednotlivých křídel a v celém komplexu se tak rychleji vymění vzduch.

Původně byla věznice určena pro 915 trestanců, z toho 387 trestanců v samovazbě a 528 trestanců v společné vazbě. Prvních 43 odsouzených, se kterými se počítalo pro dokončovací práce, přijelo do věznice 15. července 1878 vlakem ve zvláštním vagonu. Prvním ředitelem byl nadporučík dělostřelectva v záloze

Julius Schnabel, který stál v čele 17 let. Věznice Bory měla svoji pekárnu, prádelnu, tři studny a také svůj hřbitov, který se používal do roku 1923. Zajímavostí při stavbě bylo, že dělníci při kopání studny narazili na silnou vrstvu uhlí. Krátce po uvedení do provozu (18. srpna 1878) se pokusili o útěk tři odsouzení, kteří pracovali na zahradě před trestnicí. Všichni byli po krátkém pronásledování chyceni. Věznice Bory sloužila i k věznění politických vězňů, a to jak za Rakousko-Uherska, tak po roce 1948 (21.6. 1949 zde byl popraven generál Heliodor Píka), ale i v době normalizace po roce 1969, později zde pobývali často odpůrci režimu (Václav Havel, Pavel Wonka a další).

Vzpomínka na MUDr. Petra Havláška

* 25.1.1945

† 28.2.2009

Stála jsem na nádvoří strašnického krematoria a zadržovala vši slzu. Hrdlo se mi svíralo a jen s největším úsilím jsem se zdravila s dalšími přicházejícími smutečními hosty. Chladný vítr časného předjaří pronikal pod oblečení a vysoušel smutkem lesknoucí se oči přítomných. Mnoho z nich jsem znala jako Petrovy kamarády, přátele, bývalé i současné spolupracovníky a také sousedy z Říčan. Nikdo z nás nemohl pochopit, že odešel a už se nikdy nevrátí. Čekající dav houstl, lidé svírali velké i skromnější květinové dary, hovor vázl.

Myslela jsem na to, že se v „našem lese už kácí dávno“, ale že nás stejně vždycky dostane, když k tomu dojde přímo vedle nás, a navíc nejde o cizího, ale o kamaráda a dobrého člověka.

Postávající hloučky se stmelily v hustý proud, který se postupně jen tak tak nasoukal do obřadní síně. V popředí vpravo od rakve zcela zakryté a obklopené spoustou věnců a kytic stála deska a na ní stálo všem nám milé jméno: MUDr. Petr Havlásek. Za chvíli byly květinami zcela pokryty i široké schůdky před rakví a kolem ní. Hosté se usazovali na zbylých místech za smutnou rodinou, většina však zaplnila smuteční síň vestoje. Za dojatého posmrkávání a hledání kapesníčků po kapsách a kabelkách jsme vyčkali začátku obřadu.

Hlavou se mi táhlo, že se Petr v podstatě nedočkal pořádného důchodu, že zemřel v den, kdy mu skončila pracovní smlouva, že si neužil čerstvého vnoučátka, na které se tolik těšil, že už žádný z plánů, které měl ještě týden před smrtí, neuskuteční...

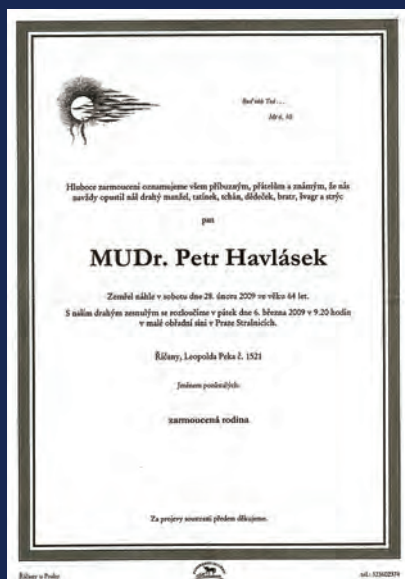
A najednou se síní rozlehla nádherná moravská píseň a z mých očí spustila již nezadržitelný proud slz. Nevím, jestli jsem brečela nahlas, ale asi mě stejně nikdo z přítomných nevnímal. Za tů horů, za vysokou byla jeho nejoblíbenější. Co se jí a dalších stejně krásných moravských písniček při vínečku nazpíval za mého i mých kolegů a kolegyn úspěšného sekundování. Zabořila jsem ubřečený obličej mezi dva kolegy stojící u zdi a ani nevím, jak jsem přetrpěla obřad do konce. Nepamatuji se, o čem profesionální řečník hovořil, ani cestu autobusem zpět na pracoviště. Celý následující víkend jsem se vzpomínala a přemýšlela o tom, který mizera by býval měl umřít místo Petra.

Až v dalším týdnu jsme všichni mohli bez pláče začít počítat, jak dlouho jsme se vlastně znali – mně to vyšlo na třicet dva let. Všichni jsme si ho vážili jako praktického lékaře, chirurga, ředitele pankrácké nemocnice a později léčpřeváka odboru zdravotnické služby a nakonec jeho ředitele. Vzpomínali jsme na oficiální i méně oficiální setkání na poradách, školeních, konferencích i při dalších slavnostních příležitostech, které se konaly v Čechách i na Slovensku. Tam se Petr vždy ukázal i jako znalec písniček slovenských k velké radosti slovenských kolegů.

Žádná naše další setkání už nebudou taková, jaká byla ta předchozí, kterých se Petr zúčastnil. Víím, o čem mluvím, jsem totiž služebně nejstarší kmenový lékař vězeňské služby a byla jsem prakticky na všech zmíněných akcích. Vždycky už bude chybět jeho nezdolná chuť zatancovat si či zazpívat. Třeba víněééčko bíléé

Nezapomeneme na Tebe, milý Petře, a příště budeme zpívat jen pro Tebe ty Tvé oblíbené...

S úctou
MUDr. Zdenka Bauerová

Pardubice na oslavách polské vězeňské služby

Martin Kocanda

Již několik let trvá spolupráce mezi pardubickou věznicí a polskou věznicí v Tarnowě – Moscicích. O úrovni přátelských vztahů mezi zaměstnanci obou věznic vypovídá i pozvání polské strany na oslavy 90. výročí založení polské vězeňské služby.

Během druhého únorového týdne se tak ředitel Věznice Pardubice plk. Jiří Tregler spolu s předsedou Koordinačního výboru odborových organizací VS ČR npor. Josefem Malým vydali do Krakova, do města polských králů.

Oslav organizovaných odborovou organizací se zúčastnilo na 1300 zaměstnanců polské vězeňské

Představitelé polské vězeňské služby přijal také generální ředitel VS ČR genmjr. Luděk Kula.

služby, skupina pracovníků vězeňské služby z Dolního Saska a také četná široká veřejnost. Jejich součástí byla slavnostní přehlídka jednotek polské vězeňské služby za doprovodu vojenské hudby, defilé útvarových standard či slavnostní mše v katedrále na krakovském hradě Wawel. Delegace rovněž položily věnce k hrobu zakladatele polské vězeňské služby maršálka Jozefa Pilsudského. Na závěr slavnostního aktu byli u památníku obětí katyňského masakru vyznamenáni nejlepší pracovníci a příslušníci služby. Celá akce napomohla těsnější spolupráci obou sborů a vzájemnému pochopení jejich společenské situace a postavení.

Odsouzení soutěžili o Zlatou notu

Pavlaína Lorenzová

Nedělní odpoledne, zamračené počasí, vězeňské zdi... Možná byste řekli, že k této atmosféře patří i pochmurná nálada. Avšak není tomu tak. V prostorách kinosálu Věznice Horní Slavkov znějí skladby a písně čtveřice hudebních skupin - Gádžorom, Gipsy Five, Džino a Romano Jilo, které mezi sebou soutěží o putovní cenu Zlatá nota. Není tomu tak poprvé. Atmosféra je naprosto dokonalá a není pochyb o tom, že nebude jednoduché zvolit hvězdu soutěže.

Účinkující zazpívali i zahráli písně ze svého širokého repertoáru, zazněly české a zejména romské písně. Před stovkou diváků všich-

ni, kdo se angažují ve vězeňských kapelách pod vedením pedagoga volného času Pavla Rošta, dokázali, že se z nich vyprofilovali skutečně kvalitní hudebníci. Cílem systematické práce v hudebním kroužku je nejen dokonalit si umění a dovednosti, ale rovněž připravovat tak sobě i všem ostatním příjemný hudební zážitek. A to se rozhodně podařilo! Že je hudba ideální pre-

vencí stresu a účinným prostředkem pro uvolnění stresu a napětí, to všichni dobře vědí. Posluchači svým bouřlivým potleskem ocenili všechny účinkující. Vítězem se ale přesto mohl stát jen jeden. Nejvyšší počet hlasů získala skupina Gipsy Five, která převzala z rukou pedagoga volného času Pavla Rošta putovní cenu Zlatá nota. Druhé místo si vybojovala kapela Džino, na

třetím místě se umístila hudební skupina Gádžorom. Čtvrtá v pořadí skončila kapela Romano Jilo.

Organizaci hudební soutěže zajišťoval pedagog volného času Pavel Rošt s dalšími zaměstnanci věznice ve spolupráci s vedením oddělení výkonu trestu. Ředitel věznice umožnil celou akci uskutečnit.

Polská vězeňská služba má kromě znaku i logo

Loni na jaře vyhlásila polská vězeňská služba veřejnou soutěž na návrh logotypu, který by služba mohla používat při komunikaci s veřejností vedle svého znaku s mečem a pochodní. Vítězné logo představujeme na obrázku.

red

Vězni pomáhají stěhovat spisovny

Soňa Haluzová

Koncem února bylo za pomoci odsouzených z Vězeňské služby ČR a Ústavu pro výkon zabezpečovací detence Brno zahájeno velké stěhování spisoven a kancelářské a výpočetní techniky Městského soudu v Brně a Okresního soudu Brno-venkov do nového justičního areálu v Brně v Heršpické ulici.

Celkem je zapotřebí přestěhovat do nových prostor 1 800 000 spisů, což představuje zhruba 1000 tun materiálu. První odhady hovoří o tom, že tato práce bude znamenat minimálně půlroční úsilí 15 odsouzených mužů.

Odsouzení jsou pracovní rozděleni do dvou pracovišť, a to na Rooseveltově ulici, kde se spisy balí a nakládají do dopravních prostředků, a na Heršpické ulici, kde se spisový materiál umísťuje do nových prostor spisovny. Odsouzení pracují v prostorách soudu pod dohledem příslušníků Vězeňské služby ČR a za svou práci pobírají měsíční odměnu ve výši 4500 korun.

Vězeňská služba ČR pozitivně hodnotí možnosti dalšího zaměstnávání odsouzených se snahou udržet co nejvyšší procento zaměstnaných vězňů i v době finanční krize, jejího dopadu na ekonomiku, průmysl a zaměstnanost obecně.

Stravenky v Opavě minulosti

Dagmar Slaná, David Valčík

Koncem loňského roku byl v opavské věznici nainstalován bezstravenkový systém, sloužící k snazšímu a rychlejšímu objednávání jídel. Během ledna si zaměstnanci vyzkoušeli obsluhu terminálu nanečisto, ostrý provoz byl spuštěn v únoru. Po měsíci provozu bylo všem jasné, že tento způsob objednávání jídel přináší výhody jak pro referát stravování, neboť zrušení papírových stravenek ulehčuje práci pracovníkům jídelny, tak i strážníkům, kteří si již nemusejí kupovat stravenky předem, ale mohou si jídla objednávat na svých pracovních stanicích nebo u výdejního kiosku, a to na měsíc dopředu. Mají také lepší přehled o složení svého jídelníčku a nákladů na něj, nemluvě o tom, že jídla mohou platit bezhotovostně srážkou ze mzdy. Na nový systém si zaměstnanci rychle zvykli, jeho zavedením se zjednodušila a zrychlila administrativa na úseku stravování a výživy. Podobný systém funguje také na GR VS v Praze.

Odsouzení vyrobili model hradu Bečov

Pavína Lorenzová

Rozlehlý areál státního hradu a zámku Bečov ožil v podobě papírového modelu, který ve volném čase vyrobili odsouzení Věznice Horní Slavkov. Tento v pořadí již druhý papírový model je nyní součástí zámecké expozice. Čtyři odsouzení nad ním strávili celkem tisíc hodin.

Zájem o maketu, která bude sloužit jako názorná pomůcka odborného výkladu o stavebním vývoji hradu a zámku, projevil před časem bečovský kastelán Tomáš Wizovský. Spolu s vychovatelem věznice Radkem Jirsou se dohodli na zhotovení modelu. Správa zámku poskytla obrazovou dokumentaci, podle níž se dílo díky velké trpělivosti vězňů-modelářů postupně rodilo. Není divu, že se s ním autoři nakonec těžce loučili. Model je vyroben v měřítku 1:40 a dosahuje rozměrů 3 x 1,65 m.

Podle slov správce Wizovského se plán výroby modelu hradního areálu zrodil již před několika

lety. Výroba trojrozměrného modelu není sama o sobě jednoduchá. Návštěvníkům zámku nicméně umožní prohlédnout si i budovy areálu, které nejsou veřejně přístupné. Jako výraz poděkování Věznici Horní Slavkov - předala správa zámku autorům drobné dárky a propagační materiály a rovněž několik volných vstupenek. Ty jsou určeny těm odsouzeným, kterým končí výkon trestu v letošním roce. Mohou je samozřejmě nabídnout i svým přátelům nebo příbuzným.

O relaxační zájezdy do termálních lázní, pořádané komisí FKSP, je mezi zaměstnanci a příslušníky Vazební věznice a Ústavu pro výkon zabezpečovací detence Brno stále velký zájem. Jen v roce 2008 bylo takových jednodenních zájezdů uspořádáno celkem pět.

Termální lázně lákají

Tyto zájezdy pro své zaměstnance pořádá věznice již od roku 2006. Pravidelnými destinacemi v Maďarsku se tak opakovaně stává lázeňské městečko Mošon (Mosonmagyaróvár) a Győr. V Mošoni zpravidla vystupují ti, kteří chtějí relaxovat v klidném

a nerušeném prostředí sedacích lázní. Lázně Győr nabízejí svým návštěvníkům vnitřní i venkovní bazény s termální vodou, ale také zábavné vodní atrakce jako například tobogány, přičemž jízda jednoho z nich končí přímo u vodního baru. Po relaxačním

pobytu v lázních následuje ještě večere ve vyhlášené Paprika-čárdě s tradiční maďarskou kuchyní.

Kromě oblíbených zájezdů do termálních lázní se v roce 2008 uskutečnil pro zaměstnance a jejich rodinné příslušníky také sedmidenní zájezd na Azurové pobřeží ve Francii a pětidenní zájezd do Londýna. Velký úspěch slavil rovněž dvoudenní výlet na Tropický ostrov u Berlína. Zdejší největší evropský aquapark nabízí jak prostředí jižního moře s písčnými plážemi, tak např. i lagunu Bali, zážitkovou vodu s vířivkami a vodopády. Kromě relaxace je zde možnost za zvuků pralesa navštívit deštný prales, potkat želvy nebo si zahrát minigolf či vyzkoušet svět saun. Akce pořádané a dotované z Fondu kulturní a sociální péče představují jednu z mála možností zaměstnanecké motivace a stabilizace personálu Vězeňské služby ČR.

Soňa Haluzová, Foto: Ludmila Šebková

Rekonstrukce Mateřského centra Svítání

V prvních měsících letošního roku byla ve spolupráci s Věznicí Jiřice provedena rekonstrukce prostor Mateřského centra Svítání v Nymburce. Veškeré stavební práce provedl jeden z odsouzených, který pravidelně dojížděl do mateřského centra.

Akce byla součástí programu zacházení v rámci ergoterapie, jako humanitární pomoc neziskovým organizacím bez nároku na finanční odměnu pracujícím vězňům a v jeho volném čase. Rekonstrukce tak byla realizována za minimálních finančních investic mateřského centra a stavební práce byly zajištěny zcela bezplatně ve spolupráci s věznicí. Výsledkem jsou vkusně upravené prostory, které poslouží dětem a jejich maminkám. Celá akce je důkazem dobré spolupráce Věznice Jiřice s občanským sektorem. Vzhledem k velmi kladnému ohlasu celé akce lze předpokládat, že v budoucnu se podobné akce budou opakovat.

hod

Ocenění věrné služby

Medaili Vězeňské služby ČR za věrnou službu I. stupně předal v březnu vedoucímu správního oddělení Věznice Pardubice Milanu Schejbalovi a zástupci vedoucího oddělení vězeňské a justiční stráže npor. Liboru Kolářovi ředitel věznice plk. Jiří Tregler v zastoupení generálního ředitele VS ČR. Oba pracovníci dovršili 35 let trvání pracovního, respektive služebního poměru ve Vězeňské službě ČR a patří tak nejzkušenějším zaměstnancům věznice. Ředitel věznice jim tlumočil poděkování a blahopřání generálního ředitele a ocenil jejich vysoké pracovní nasazení, velmi dobré výsledky a ochotu, se kterou předávají své zkušenosti mladším kolegům.

mak

Boj O pohár ředitele

Urputný boj turnaje O pohár ředitele věznice Odolov ve stolním tenise se uskutečnil v pátek 6. března v tělocvičně ZŠ Rtně v Podkrkonoší. Turnaje se kromě zaměstnanců věznice Odolov zúčastnili i borci z Hradce Kálové, Kuřimi, Valdic, Světlé nad Sázavou, Jiřic a Českých Budějovic. Klání se konalo od osmi hodin ráno na pěti stolech a finálový zápas, který rozhodl o absolutním vítězi, skončil krátce po 14. hodině.

Účastníci turnaje měli možnost občerstvit se v improvizovaném

bufetu přímo v prostorách tělocvičny. Herní úroveň byla velmi vyrovnaná a o výsledku mnohdy rozhodovalo hráčské štěstí. Ceny pro vítěze a upomínkové před-

měty byly pořízeny z prostředků věznice a ze sponzorských darů. Jednalo se již o druhý ročník, a jak je patrné z počtu přihlášených vznikla tak nová tradice, která do budoucna napomůže nejen k upevnění vzájemných vztahů mezi zaměstnanci věznic, ale i k prověření fyzických schopností všech zúčastněných.

Za hladký průběh turnaje patří dík hlavně organizátorům z řad zaměstnanců věznice, všem zúčastněným, sponzorům a ZŠ Rtně v Podkrkonoší.

red

Sochař Sozanský: Mým cílem bylo projevit úctu politickým vězňům

Markéta Prunerová

V červnu bude před věznicí Valdice odhalen památník politickým vězňům, kteří zde byli za minulého režimu vězněni. Zeptali jsme se autora pomníku, sochaře Jiřího Sozanského, jak tento projekt vlastně vznikl.

Co vaše koncepce pomníku ve Valdicích vyjadřuje?

Sochařská realizace na dané téma nevyjadřuje žádnou ideu přesně. Mne na tom zajímá zadání i obsah, obětí totalitního režimu si vážím a vadí mi, že stovky z nich zemřely s pocitem křivdy, které se na nich dopustil jak minulý režim, tak ale paradoxně i nová politická reprezentace po roce 1989. Tehdy se politickým vězňům upřela dostatečná satisfakce a přitom si myslím, že bylo docela snadné projevit jim veřejně respekt a úctu a zpříjemnit jim tak poslední roky života, když ty mladé a produktivní museli strávit v kriminálech. Bohužel se tak nestalo...

Výsledkem je plastika, která připomíná mnohé okolnosti věznění v minulém režimu. Pevně doufám, že přispěje ke zvýšení prestiže těch, kteří ještě žijí, a že bude ve Valdicích jako memento i součást dalších protitotalitních aktivit v této zemi.

Jak památník před branami valdické věznice vznikl?

Úvaha o památníku vyplynula ze situace. Původní pomník

z roku 1990 byl ve vycházkových dvorech a s přibývajícím počtem vězňů na III. oddělení najednou nebyl dostatečný prostor pro jejich vycházky a sportovní aktivity. Vytvořili jsme dokumentární film, který osud tohoto památníku zachycoval od jeho vzniku až k odstranění a jeho přemístění do prostor památníku v někdejší pracovním táboře Vojsna u Příbrami. V dokumentu hovoří lidé, kteří byli s tímto pomníkem nějak spojeni. Jedním z nich je i generální ředitel Vězeňské služby ČR Luděk Kula, který byl paradoxně prvním, kdo mi podal ruku k další spolupráci. Úvaha o novém památníku vyšla od něho a musím se přiznat, že jsem byl z počátku velmi skeptický a po svých zkušenostech jsem to nebral příliš vážně. Ale mýlil jsem se. Když se do celé záležitosti vložilo ministerstvo kultury, které poskytlo základní finanční prostředky na tvorbu památníku, dostala úvaha o jeho realizaci konkrétní obrysy.

Jak dlouho trvá realizace takového památníku?

Podoba nového památníku se vyvíjela v průběhu tří let od drobných bronzových skic až k definitivní představě o tom, jak by měl památník vypadat. Připravil jsem i maketu projektu ve skutečné velikosti 1:1. Na konečném modelu nebylo třeba nic měnit s jedinou výjimkou, a to byl vztah mužské figury a útočícího zvířete. Ani maketa ve skutečné velikosti ale ještě není plnou zárukou kvality díla, protože ta vzniká až v součinnosti autora a všech dalších profesí, které na

realizaci spolupracují.

V čem spočívala spolupráce architekta a herce Davida Vávry?

Davida Vávru jsem přizval ke spolupráci hlavně kvůli umístění památníku, které mne trochu zklamalo. Okolí je plné rušivých pohledů na barák pro návštěvy, oplocený vodní zdroj atd. Spolu s Davidem Vávrou jsme se tedy pokusili vytvořit pro památník ohraničené prostředí, vytvořili jsme maketu, ve které moje plastika je zakomponována do betonových bloků, které upomínaly na původní instalaci na III. oddělení. Bohužel, tuto variantu odmítlo zastupitelstvo obce Valdice, a tak zůstává otevřeným úkolem pro vedení valdické věznice, jak okolí památníku upraví, aby jeho vyznění bylo důstojné a odpovídalo jeho poslání.

Jaké materiály jsou na památníku použity?

Památník je vyroben z klasických materiálů – bronzu, mědi a ne-rezu.

Soňa Haluzová
Robert Blanda

Při práci utíká trest rychleji

V českých věznicích je v současné době více jak 21 tisíc vězněných osob. Vězeňské službě se daří udržovat hranici zaměstnanosti vězňů kolem 60 procent. Finanční a ekonomická krize ale samozřejmě zasáhla i oblast vězeňství, takže se zaměstnanost sezónně propadla přes zimu na úroveň 55 procent. Díky zvýšenému úsilí vedení VS ČR i jednotlivých věznic se podařilo zaměstnanost vězňů v jarních měsících roku 2009 opět navrátit k hranici 60 procent.

Zaměstnávání vězněných osob je v ČR řešeno Zákonem o výkonu trestu, kde jsou kromě jiného stanoveny odsouzeným základní povinnosti. Jedna z těchto základních povinností je povinnost pracovat, pokud je odsouzenému přidělena práce a není uznán dočasně práce neschopným nebo zdravotně nezpůsobilým. Vězeňská služba ČR bere v současné době zaměstnávání odsouzených jako činnost, pomocí které se v rámci programu zacházení usiluje o přijatelný návrat odsouzeného do společnosti cestou získání konkrétní odbornosti, kvalifikace a zejména potřebných pracovních návyků.

Pohled do historie

V historii vězeňství hrála práce vězňů vždy významnou roli – od současnosti se však lišila zejména tím, že byla mnohdy brána jako jedna z forem trestu. Vězni se tak využívali na práce těžké,

špinavé či odpuzující, které by nikdo jiný dobrovolně nevykonával. Např. lámali kámen v kamelomech, stavěli a opravovali městské opevnění, čistili městské stoky nebo obsluhovali v městských špitálech a chudobincích. Jako státní instituce byly věznice v českých zemích zřizovány až v 50. - 90. letech 19. století (Valdice – 1857, Mírov – 1858, Píseň-Bory – 1878, Praha-Pankrác – 1898) a s jejich zřizováním se objevila i otázka koncepčního využívání práce odsouzených osob. Před rokem 1989 zaměstnat odsouzené nebylo problémem s tím, že dokonce nabídka pracovních příležitostí pro vězněné osoby byla vyšší než poptávka. Vysoká, téměř 100% zaměstnanost vězňů v minulém režimu spočívala v tom, že v rámci zestátněného hospodářství nebylo problémem státním podnikům určovat kvóty zaměstnaných odsouzených a přinutit je tyto kvóty dodržovat.

V průběhu 90. let 20. století se Vězeňská služba musela v oblasti zaměstnávání odsouzených především vyrovnávat se skutečností, že se stala běžným účastníkem trhu práce. Celá řada státních podniků nabízejících stovky pracovních příležitostí zanikla a nabídka ze strany soukromých firem v současné době zpravidla nepřesáhne několik desítek pracovních míst. Vyšší zaměstnanosti vězňů dále příliš nepomáhá klesající úroveň vězeňské populace zejména z hlediska kvalifikace, dovedností a pracovních návyků.

Důležitá je motivace

Většina odsouzených navenek deklaruje svůj zájem pracovat, proto, že to může přinášet ve výkonu trestu „lepší“ podmínky, včetně např. přídatku ke stravě. Jsou ale případy, kdy odsouzení např. z řad dělnických profesí slovně vyjmenovávají své praktické zkušenosti, ale při konkrétní pracovní činnosti nakonec selhávají. Odsouzený si při zařazení do zaměstnání ale vybírat rozhodně nemůže, alespoň dokud se jedná o práci pro věznic. V případě zaměstnání u soukromého subjektu možnost odmítnout práci existuje, ale již jsou připravovány legislativní změny, které tomu v budoucnu zamezí.

Práce pro vězně a motivy k jejich práci jsou různé. Na prvním místě však jednoznačně převažují :

Peníze, prostředky k nákupu tolik žádoucích věcí ve vězení, jako je káva, cigarety, tabák, které současně jsou i dobrým platidlem ve vězeňské komunitě. Finanční příjem ve vězení navíc umožňuje určitou nezávislost, tedy ekonomickou soběstačnost. Typickým odsouzeným je totiž často muž, jehož partnerka je na mateřské dovolené, mnohdy bez významného příjmu, a tak možnost nezatěžovat rodinu v dospělém věku svými požadavky přispívá k vnitřní sebejistotě. Hlavní sociální rolí dospělého muže je totiž role živitele, který má zajistit rodinu (nebo přinejhorším alespoň sebe sama) ekonomicky. Tato oblast, jak se ukazuje z dopisů manželek a partnerek, představuje v převážné míře největší problém: Jak zajistit rodinu, když je živitel ve vězení. Pro odsouzeného muže tak ztráta svobody není tím nejhorším. Vězňové proto často říkají: „Já jsem tady v pohodě, o mne je postaráno, ale manželka na to doma sama nestačí.“

Muži se kromě jiného obávají i ztráty své dominantní role a autority. Odsouzený, který není zařazen do práce, ačkoliv je práce schopen a má o ni zájem, je pak reálně ohrožen rezignací na své povinnosti, a to z hlediska syndromu naučené bezmocnosti.

Aktivita, tedy příležitost k zahnání nudy, čili aby čas rychleji utíkal. Odsouzení v přísnějších typech věznic jsou ubytováni na celách, které dnes již kapacitně nestačí (v ČR je norma 4m² na jednoho vězně, zatímco v EU – 6m²), a pokud nepracuje, kromě vycházky či cesty do jídelny mu příliš možností ke změně prostředí nevznikne. Pracovní zařazení mu přinese možnost rozptýlení a snížení rizika ponorky (slangové označení ponorkové nemoci mezi vězni).

Sociální kontakt je dalším přínosem pracovního zařazení pro odsouzené. Mají možnost setkávat se s více lidmi, včetně civilních zaměstnanců. Tyto sociální kontakty mohou pro ně být jak pozitivní a představovat určitý sociální vzor, tak bohužel i negativní z hlediska navazování nedovolených kontaktů.

Seberealizace může být ve vězení také motivací k práci a pracovnímu výkonu, i když spíše ojedinělou. Možnost dosažení kariérního růstu při vězeňském pracovním zařazení je spíše minimální, ale může znamenat i získání pozice předáka či brigádyra na pracovišti.

Problematické skupiny

Obecně jsou hůře zaměstnatelní lidé s nižší kvalifikací a vzděláním, mladší 25 let nebo starší 50 let. Dále pak lidé z nejnižších sociálních vrstev nebo etnických skupin. Tento výčet dále rozšiřují osoby závislé na psychotropních a návykových látkách (jen ve Vazební věznici Brno je jich kolem 22 %), osoby se sníženou mentální úrovní, se sníženou tělesnou hmotností (jejich možnost zařazení do práce posuzuje lékař) či násilníci, kteří mají za sebou útoky na zaměstnance či spoluvězně, a dále útekáři, čili osoby, které se pokusily o útěk. Jen z tohoto neúplného přehledu je jasné, že obsazení jednotlivých pracovišť s cílem splnit potřebné požadavky kvalifikační, objemové a bezpečnostní není vždy úplně jednoduché.

Forenzní psycholog

Forenzní psycholog ve věznici je odborný zaměstnanec, který se podílí odbornou psychologickou činností na řádném průběhu výkonu trestu s cílem minimalizovat mimořádné situace. Je současně odborným poradcem ředitele věznice v psychologických aspektech výkonu trestu, a to z hlediska všech zúčastněných (tedy odsouzených i zaměstnanců). V rámci činnosti zařazovací komise se podílí na výběru odsouzených do práce a vzdělávání, stejně jako se vyjadřuje svým stanoviskem k návrhům na udělení volného pohybu odsouzeného při výkonu zaměstnání uvnitř objektu věznice, ale i mimo objekt. Zejména tato činnost je velmi odpovědná, i když ani po letech zkušeností a praxe nelze vyloučit selhání odsouzeného při nedovoleném odchodu z pracoviště.

„Při nástupu do výkonu trestu odnětí svobody jsem do dotazníku napsal, že bych chtěl pracovat v kuchyni, to se povedlo a jsem tomu rád. Při práci v kuchyni se přece jen něco přiučím, a tak své zkušenosti určitě budu moci využít i jinde. Pracuji ve směnách, vždy jeden den jsem 11 hodin v práci, druhý den mám volno na odpočinek. Měsíčně si vydělám 4500,- korun. Kapesné z této částky používám pro nákup věcí osobní potřeby, jako je káva, ci-

Práce je lepší, než abych se jen válel na kavalci

Vězňové v naprosté většině možnost pracovat při výkonu trestu vítají. Jejich hlavním motivem je smysluplná náplň dne, při které jim „čas lépe ubíhá“. Možnosti vydělat si nějaké peníze, ať už pro splácení pohledávek, podporu své rodiny či vlastnímu přilepšení, samozřejmě přiznávají všichni. Zeptali jsme se proto několika vězňů, co jim práce ve vězení dává, co dělají, kolik si mohou vydělat, co s penězi udělají. Zajímalo nás také, jestli si mohli pracovní zařazení vybrat a zda využijí zkušenosti z práce za mřížemi i po propuštění.

„Ano, je to pro mě zajímavé. Je to smysluplné trávení času ve věznici. Pracuji jako administrativní pracovník na samostatném referátu zaměstnávání vězňů. Je to složitě, protože práce zde prováděná je hodně specifická. Jedná se hlavně o rozsáhlé plánování a to se v takovém rozsahu v běžné firmě neprovádí. Obecně můžu říci, že tato technika plánování se dá využít i venku. Co je nejdůležitější je, že člověk neztratí kontakt s pracovními prostředky a pracovními činnostmi. Vydělám si 4500,- Kč hrubého, z toho valná část jde na úhradu nákladů výkonu trestu, další část jde na zaplacení pohledávek a zbytek je mně ukládán na osobní konto, které můžu využívat i k nákupům věcí osobní potřeby.“

Odsouzený z Věznice Vinařice

„Práce mě vytrhne z každodenního stereotypu, rychleji mi pak utíká trest. Vykonávám administrativní práci, kterou jsem si nevybral, byla mi nabídnuta. Znalosti asi nevyužiji, ale aspoň si udržím psychickou kondici. Odměnu za práci dávám na dluhy, na kapesné mi zbude 500,- až 600,-Kč, většinou je využiji na přilepšení v kantýně.“

„Díky práci zaplatím dluhy, získám nové zkušenosti. Pracuji při balení houbiček na nádobí. Jiná práce pro mě ve věznici nebyla. Určité dovednosti lze použít v civilu jako skladník nebo řidič ještěrky. Pracovní odměnu dávám na dluhy, na kapesné (350 - 400,-Kč), na hygienu a přilepšení v kantýně.“

Odsouzený z Věznice Bělušice

garety, tabáček, známky na dopisy nebo pohlednice. Je fajn, že teď je možnost zúčastnit se i víkendových brigád, i když jde spíše o čas než o peníze, které si tady člověk takto může přivydělat. Je to lepší, než abych se válel na kavalci a čekal, až uběhne další den.“

Odsouzený z Vazební věznice Brno

„Aspoň se ve vězení něčemu naučím a nenudím se. Pracuji na prádelně. Snažil jsem se pracovat kdekoli, bylo mi jedno kde, nevybíral jsem si. Pracovní návyky určité v civilu někde využiju. Vydělám si 2200Kč. Do práce chodím jen na poloviční fond.“

Odsouzený z Věznice Příbram

„Zde ve Věznici Ostrov pracuji po dva roky jako krejčí ve skladu IDS. Práce zde ve věznici je pro mě zajímavá tím, že mi je umožněno splácet své dluhy a nenarůstají mi další. Za svou práci pobírám 4500,- Kč měsíčně

a z toho je mi vyměřeno kapesné, za které si mohu koupit, co potřebuji, jako je hygiena, cigarety nebo kafe. Svou práci na svobodě jako krejčí asi moc nevyužiji, ale jistě si dokážu poradit se závěsy a se vším do domácnosti. Každopádně jsem zde za práci rád, беру to jako přípravu na normální život.“

Odsouzený z Věznice Ostrov

„Mám možnost se pohybovat i mimo střeženou část věznice, kolem a na administrativní budově. Děláám hlavně malířinu, ale podle potřeby i natíráme, uklízíme a občas nějaké ty údržbářské práce. Rozhodně je to pro mne zajímavé, protože jsem v tomto oboru vyučen a baví mě to. Mám možnost se seznamovat i s novými druhy barev, omítek a lepidel. Na toto pracoviště jsem byl zařazen rovnou, ale jsem rád. Určitě zkušenosti využiji, mám už nějaké nabídky na práci v oboru a jsem rád, že jsem nevypadl z praxe. Vydělám si většinou kolem 4000,- Kč. Polovina jde na splácení mých dluhů, taky na nákup v kantýně za věci, které tady potřebuju. Něco taky posílám manželce. Můžu jí tak aspoň trochu pomoci.“

Třidvacetiletý odsouzený, který není vyučen a před nástupem do trestu nikdy nepracoval. První pracovní zkušenosti tak získává až na pracovišti uvnitř věznice.

„Pracuji v halách uvnitř věznice. Kompletuju vypínače a elektrické zásuvky. Někdy mě to vůbec nebaví, ani mi to nejde. Ale aspoň se učím něco, co ještě neznám. Práci jsem si nemohl vybrat, chtěl bych na prádelnu, ale zatím musím ukázat, co umím, tady. Nevím, jestli z toho něco využiji na svobodě, ale pokud by byla možnost, tak bych rád. Sehnat práci ale bude dost těžký. Vydělám si podle toho, kolik je práce. Není to moc. Někdy 500,- Kč, někdy míň. Polovinu mi seberou na dluhy, zbytek utratím v kantýně. Hlavně za pití a kafe.“

Odsouzení z Věznice Rýnovice

Vyšší zaměstnanosti brání nedostatek práce i vězňů

Přestože se vězeňské službě daří udržovat zaměstnanost vězňů kolem šedesátiprocentní hranice, nezdá se být reálné, že by tuto míru bylo možné v nějaké dohledné době výrazněji zvýšit. Možnému zvýšení zaměstnanosti vězňů totiž brání několik aspektů, jejichž dlouhodobý vývoj se zdá být setrvalý. Jednak není dostatek vhodných pracovních příležitostí, které by vězňové mohli využívat a jednak ani není dostatek vhodných vězňů, tedy vězňů s volným pohybem, kteří by tyto práce mohli vykonávat. Platí totiž, že čím přísnější režim je odsouzenému nařízen, tím je logicky obtížnější a nákladnější ho zaměstnat.

Vyšší zaměstnanosti by možná mohla napomoci efektivnější dislokace vězňů do konkrétních míst. Někde totiž mají dostatek pracovních nabídek, ale ne už potřebný počet vězňů, kteří by je mohli přijmout. Jinde zase vězňové jsou, ale je málo práce. Problémem je i nedostatečná kvalifikace vězňů, neboť se velmi často stává, že za sebou nemají pracovní zkušenosti vůbec žádné.

Takový problém má například Věznice Znojmo. „Poptávka cizích subjektů je vyšší než nabídka a možnosti věznice. Roste počet pracovních nezařaditelných odsouzených, kteří by mohli pro cizí subjekty pracovat mimo věznici, a ve Znojmě bohužel nejsou prostory pro vybudování výrobní dílny v objektu věznice, kde by se mohli tito odsouzení pro nějaký cizí subjekt zaměstnat a vykonávat pro něj práci přímo v areálu věznice,“ říká Dagmar Čučková z ekonomického oddělení znojemské věznice. Podobně je tomu i ve Věznici Všechny. „Problémem zaměstnávání u nás je malý počet odsouzených, kteří by splňovali podmínky volného pohybu,“ říká mluvčí věznice Bronislava Vetešníková.

V mnoha krajích není práce

Nedostatek vhodné práce je samozřejmě obecnějším jevem. „Vyššímu zaměstnávání brání v současné době nedostatek zakázek. Některé, již nasmlouvané firmy pozastavují výrobu,

některé snížily její objem. Další problém vidím v nedostatku vhodných odsouzených, které je možné zařadit na pracoviště mimo střežený areál věznice,“ říká vedoucí referátu zaměstnávání vězněných osob Věznice Rýnovice Jitka Čapková. Její kolega z Věznice Ostrov Vladimír Hanuš dodává: „Zvyšování zaměstnanosti brání nejen omezené prostorové možnosti uvnitř střežených objektů věznic vhodných pro zaměstnávání vězňů, ale jak již bylo uvedeno, také nedostatečná odborná, profesní a osobnostní způsobilost vězeňské populace, neskýtající záruky trvalého dosahování požadované kvality odváděné práce.“ Problémem je i to, že mnozí podnikatelé mají poněkud zkreslené představy o podmínkách zaměstnávání vězňů a nejsou moc ochotni podílet se na úpravách stávajících výrobních prostor či výstavbě nových. „Chybí jim motivace, pobídky či úlevy, které jsou jim přiznávány v civilním sektoru,“

dodává Vladimír Hanuš.

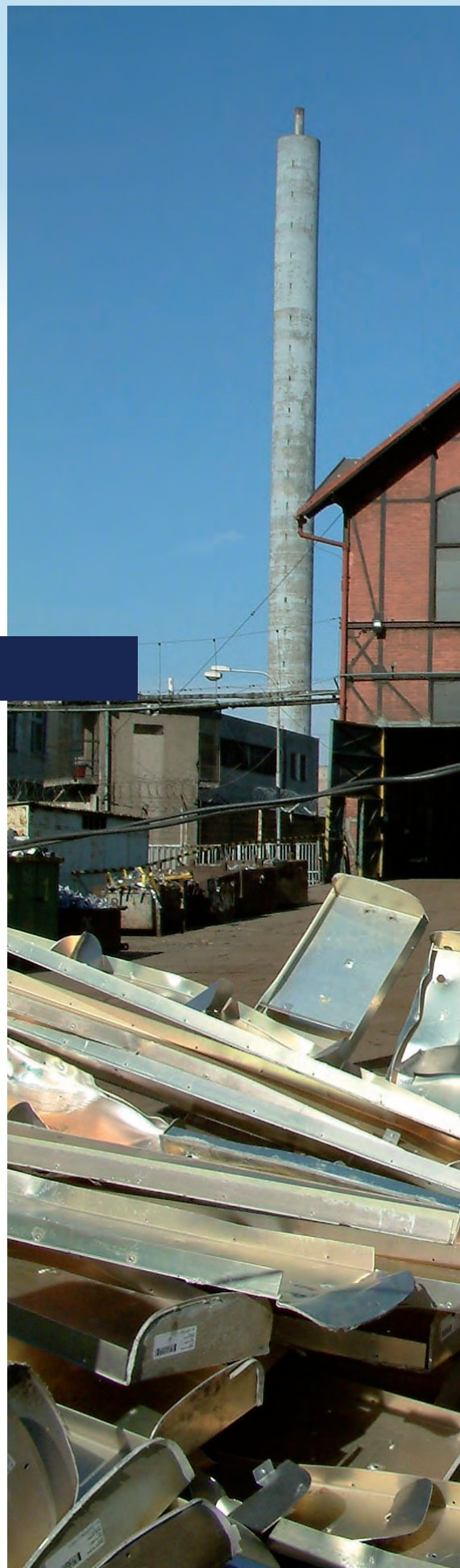
Vzhledem k zájmu podnikatelských subjektů o zařazení odsouzených do práce na nestřežených pracovištích v rámci jejich vlastních provozoven umístěných mimo střežené areály věznice, do prací v zemědělství, lesním hospodářství, při rekultivacích pozemků a skládek a ve stavebnictví by bylo žádoucí přehodnotit i zákonná kritéria pro výběr odsouzených na takováto pracoviště.

Zaměstnávání v mnoha věznicích komplikuje skutečnost, že byly zakládány v minulosti v oblastech koncentrace průmyslové výroby, která mezitím ochabla nebo i zcela zanikla. To je příklad třeba Vinařic. V minulosti se přímo v sousedství věznice nacházely uhelné doly a většina odsouzených zde byla pracovně zařazena. Doly jsou nyní již několik let mimo provoz. Věznice Vinařice nemá vlastní adekvátní výrobní prostory, nemluví o tom, že zaměstnavatelé často nabízejí pracovní činnost, na kterou nestačí kvalifikace místních vězňů. „Navíc zde nejsou zaměstnavatelé, kteří by nabídli práci pro větší počet odsouzených na jednom pracovišti,“ uvádí vedoucí samostatného referátu zaměstnávání vězňů Jana Bendová. „Kromě výše zmíněného je to hlavně skutečnost, že většina nabízených pracovních příležitostí se týká nestřežených pracovišť mimo objekt věznice a na tato pracoviště zde nejsou vhodné typy odsouzených,“ dodává. Nedostatek vhodného vybavení pro zaměstnávání odsouzených komplikuje snahu i ve Věznici Příbram. „Naše věznice nedisponuje dostatkem výrobních a skladovacích prostorů, které by nabídla podnikatelským subjektům k využití,“ vysvětluje Martin Kuba z Věznice Příbram. Další příčinou, proč nelze na některých místech zaměstnanost dále zvyšovat, je nedostatek dozorčích kapacit, což samozřejmě souvisí se známým problémem nedostatku vhodných a kvalifikovaných vězňů s možností volného pohybu. To může být příklad Věznice ve Světlé nad Sázavou. „Naše dozorčí a strážní služba nemá na veškerou tuto činnost dostatečnou kapacitu. Od našich pracovníků to pak vyžaduje zvýšené pracovní úsilí při plnění vlastních úkolů, občas musejí něco

dohonit po pracovní době, případně některé úkoly odložit, což může působit problémy,“ říká vedoucí samostatného referátu pro zaměstnávání vězňů. Problémem způsobujícím výkyvy v úrovni zaměstnanosti je i to, že některé věznice jsou odkázány na sezónní, především zemědělskou práci, která přes zimu prakticky neexistuje. „Naše Věznice Oráčov je situována v zemědělském kraji, máme zkušenosti se zaměstnáváním odsouzených při sezónních pracích, a to od měsíce března až do měsíce října při natahování chmelových drátků, zavádění chmele nebo třeba při sběru brambor,“ říká vedoucí samostatného referátu zaměstnávání vězňů Věra Hejdová. „Pokud by ve věznici byl dostatečný počet odsouzených s volným pohybem, měli bychom větší možnosti zaměstnat je u podnikatelských subjektů,“ dodává.

Chybí podpora státu

Odborníci na zaměstnanost vězňů si stěžují i na malou nebo vůbec žádnou podporu ze strany státu. Chybí totiž koncepce zajištění státních zakázek pro VS ČR. Státní instituce, místo aby oslovovala se zakázkami VS ČR, která jim díky levné pracovní síle může nabídnout bezkonkurenčně nejnižší ceny, nechávají velmi často zakázky „vysoutěžit“ spřátelenými soukromými firmami. „Problematiku zaměstnávání vězňů a zvyšování procenta zaměstnanosti není reálně účinně řešit na úrovni jednotlivých věznic či generálního ředitelství VS ČR bez výrazné pomoci vlády ČR,“ soudí Vladimír Hanuš z Věznice Ostrov nad Ohří. Netýká se to jen oblasti podpory financování investic směřujících do rekonstrukcí stávajících a budování nových výrobních prostor, ale především realizací státních zakázek, jako je třeba výroba registračních značek pro motorová vozidla, výroba dopravních značek, výroba obálek pro úřední korespondenci, obálky, doruček apod. Nezbytná je i podpora v oblasti úprav legislativy - zvýhodnění podnikatelských subjektů zaměstnávajících vězně nebo vytvářejících nová pracovní místa pro vězně, podobně jako je to u osob se zdravotním postižením.

Vnitřní režie přináší úspory

Relativně nejrozšířenější a pro VS ČR i ekonomicky nejprínosnější je zaměstnávání vězňů v rámci režijních provozů, které slouží ke spotřebě přímo na místě nebo v celém odvětví vězeňství. Vězeňská služba díky tomu získává produkty a služby, které by jinak musela nakupovat od externích dodavatelů. To přináší reálné finanční úspory. „V zájmu vyšší zaměstnanosti odsouzených je také nutné upřednostňovat a podporovat činnosti, výrobky a služby, při kterých se zaměstnávají odsouzení v rámci režijních provozů. Stávající interní předpisy a pokyny, které tyto činnosti upravují, fungují ale spíše kontraproduktivně až likvidačně a objemy produkce takových výrobků a služeb výrazně klesají, což se promítá i do snižování počtů odsouzených v takových provozech zařazených,“ říká vedoucí oddělení zaměstnávání vězněných osob ve Věznici Ostrov Vladimír Hanuš. Na nepříliš přátelskou legislativu si stěžují i na dalších místech. „Bylo by třeba změnit zákon o rozpočtových pravidlech tak, aby výrobní provozy mohly kooperovat s cizími podnikatelskými subjekty, kdy práci vězňů organizuje a řídí personál věznice,“ říká vedoucí oddělení zaměstnávání vězněných osob Vazební věznice Praha-Pankrác Vojtěch Suda. „Nyní není možné tuto formu zaměstnávání realizovat z důvodu nepřípustné refundace pracovních odměn vězněných osob,“ dodává.

Budoucí vývoj zaměstnanosti vězňů bude nepochybně odrazem současné společenské situace. Pokud dojde k významnějšímu ekonomickému oživení, zákonitě se to příznivě projeví i na procentu zaměstnanosti vězněných osob. Svým dílem může přispět i usnadnění administrativy a příznivější legislativa. Také rozvoj monitorovacích technologií může rozšířit procento zaměstnatelných vězňů. S něčím podobným začali ve Vazební věznici České Budějovice. „Experimentálně zkoušíme na jednom pracovišti dálkové monitorování pracujících vězňů pomocí GPS systému a zkušenosti jsou zatím dobré,“ vysvětluje mluvčí věznice Eva Heroutová. rob

Doc. MUDr. Jaroslav Nikl, CSc.

Kde se rodí divácké násilí

Problematika diváckého násilí je již několik desetiletí středem mediálního, politického i vědeckého zájmu. V poslední době se tento negativní jev rozšiřuje o projevy politické, náboženské, rasové, národnostní, regionální či sociální nesnášlivosti. Tím se prohlubuje jeho společenská nebezpečnost.

Nejběžnějším pojmenováním tohoto fenoménu se stalo fotbalové chuligánství. Jako synonymum se používalo rowdies, znamenající rváči, neurvalci. Objevuje se i označení fotbalový ultras. Ultras skupiny začínaly jako fankluby, které se podílely na bouřlivé atmosféře. Jejich odlišení od fanoušků na jedné straně a chuligánů na straně druhé není vždy lehké. Někdy se objevují tzv. roligans (z rolig - tzn. mírumilovný). Ti fandí karnevalovým způsobem (malování obličejů, nošení masek apod.). Jsou typičtí pro skandinávské země.

Excesy spojené s kopanou se objevovaly asi od šedesátých let dvacátého století. Byly to výtržnosti, rvačky, verbální i brachiální konflikty, střety mezi násilníky a rozhodčími, hráči a násilnickými skupinami navzájem. Zintenzívněly projevy xenofobie, rasismu, antisemitismu a nacionálního šovinismu. Objevoval se politický extremismus. Velkou část prováděly organizované skupiny, často s vnitřní hierarchií. Rasismus se ve větší míře začal objevovat v Anglii (na stadionech) v sedmdesátých letech minulého století. V západní Evropě narůstaly rasistické nálady v důsledku masové imigrace, což posílilo ultrapravicové strany a neonacistické skupiny, jejichž členové to brali jako bojový výcvik. Řada chuligánů (zvláště ultralevicových a apolitických) rasistické prvky ale nepoužívá, nebo dokonce proti nim bojuje. Vandalské, výtržnické a násilné porušování norem společenského chování se stále více objevuje mimo stadiony (včetně sjednaných či neplánovaných násilných střetů mezi jednotlivými gangy).

Fotbalový chuligán netvoří homogenní celek 2). Např. dle sociálních rolí v kotli se rozlišují iniciátoři chorálů, útočníci, šašci, chuligáni, organizátoři, rváči, opilci, dále je možno je dělit dle věku a chuligánské kariéry, dle politické orientace (apolitičtí chuligáni, ultrapravicoví, ultralevicoví, etnicko-regionalističtí apod.).

Kde vzniká násilí

Pokusy o vysvětlení příčin fotbalového chuligánství se zaměřují na psychologické přístupy, které se soustřeďují na osobnost a jedinečné sociální faktory, které na jedince působí. Fotbalové chuligánství je vysvětlováno agresivními sklony osobnosti, temperamentem apod. Sociologické a sociálně psychologické přístupy se soustřeďují na širší jevy jako je kultura, sociální struktura, sociální prostředí, v kterém se chuligánské chování vyskytuje. Další přístup vysvětluje fotbalové chu-

ligánství jako produkt subkultury mládeže. Tato subkultura toleruje jevy, které jsou majoritou považovány za neakceptovatelné. V této subkultuře lze dosáhnout určitého postavení, nalézt adekvátní roli v určité sociální skupině. V souladu s koncepcí malých sociálních skupin lze pozorovat takové znaky, jako je strukturovanost, integrita, soudržnost, stálost, uzavřenost, homogenita, specifický hodnotový systém, skupinové cíle apod. Tyto normy často platí i mimo fotbalový stadion.

Žádná výše uvedená koncepce ale všechny příčiny fotbalového chuligánství neodhaluje. Přístupy k hodnocení tohoto negativního jevu jsou různé, v poslední době převládá názor, že jde o vzrušující zábavu, která je únikem z všednosti normálních dnů. Někteří považují fotbalové chuligánství za vyhledávání vrcholných zážitků, se kterými se nelze setkat v běžném životě (tzv. adrenalinový sport).

V současné době nelze tento fenomén vymýtit. Jenom represe přináší větší konspiraci ze strany fotbalových výtržníků, více agresivních projevů. Je potřebná cílevědomá preventivní a výchovná práce s účastí všech zainteresovaných institucí.

Chuligánství u nás

V České republice lze vysledovat dvě vývojové etapy fotbalového chuligánství: První etapa: prechuligánská etapa neorganizovaného fotbalového násilí, výtrž-

nictví a vandalismu (od počátku fotbalu u nás, tzn. na přelomu 19. a 20. století do poloviny 90-tých let minulého století) a Druhá etapa: etapa moderního fotbalového chuligánství organizovaných gangů (od druhé poloviny 90-tých let, ta je charakterizována cílenou činností stabilních skupin). V rámci této etapy se dá (asi od r. 2001-2002) hovořit o výrazné politizaci (extremismus) některých skupin.

Prechuligánská etapa neorganizovaného fotbalového násilí, výtržnictví a vandalismu se dá vysledovat již na počátku fotbalu u nás, v hledištích bylo možno slyšet nekorektní a vulgární kritiku rozhodčích, hráčů, pořadatelů, příznivců soupeře i vidět drobné potyčky mezi diváky (Karel Poláček: Muži v ofsajdu). Po nástupu komunismu šlo spíše o vymezení se vůči režimu, nebo o roztržky v rámci regionálního patriotizmu. Větší problémy od počátku osmdesátých let byly spíše emancipační části mládeže - zvláště dělnické - která se stala imunní vůči režimní propagandě, ale nebyla ochotna vůči této propagandě zásadněji protestovat. Odregulovávala se tak přimknutím k nějakému klubu, samozřejmě s následnými excesy. Vyrůstala brutalita, násilí, vulgarita (1985, kdy spartané zdemolovali rychlík jedoucí do Prahy, 1988 smrt starší ženy, která se připletla do bitky dvou skupin). Fotbalové násilí se nedařilo potlačovat, počet násilných incidentů vzrůstal. Chuligáni ještě více doprovázeli své kluby k utkáním na hřiště soupeřů. Na vývoj fotbalového chuligánství měl velký vliv listopad 1989. Uvolnění přineslo na jedné straně nárůst sebevědomí a agresivity chuligánů, nábor nových členů a na druhé straně dočasné přerušování kontinuity bezpečnostních složek. Stadiony začali navštěvovat skinheadi, objevovaly se rasistické a neonacistické prvky. Zvýšila se organizovanost kotlů, více se jezdilo na hřiště soupeřů, množily se incidenty mimo stadiony, silněji se projevoval rasismus a xenofobie.

Etapa moderního fotbalového chuligánství organizovaných gangů, kdy vznikají chuligánské gangy se stabilními názvy a konzistentním členstvím, je charakterizována postupnou distancí od fanouškovské vazby na fotbalové

kluby, objevují se názvy gang, parta, banda, tlupa, komando, klan, divize. Členy jsou i lidé ze střední třídy, středoškolaři a vysokoškoláci. Někteří chuligánství vnímají jako atraktivní náplň volného času a adrenalinový sport. Vydávají se fanziny, které se zabývají děním na chuligánské scéně. Organizované fotbalové gangy se zapojují do různých násilností a výtržností. Násilnosti se přesouvají i mimo stadiony (domluva bitek - určení místa, počet lidí, příslušné zbraně a další pravidla). Demolují se zařízení (restaurace, benzinové pumpy) již při cestě na zápas. Mimo fotbalové stadiony se rozmohlo i vykrádání (resp. rabování) obchodů u dálničních odpočívadel, na benzinových pumpách. Nejproblémovější jsou projevy politického extremismu, rasistické a neonacistické projevy. Velká část chuligánů má ultrapravicové názory. Zápas navštěvují i ultrapravicoví skinheads, někde se promísili s chuligány. Ve smyslu propracovanějšího pravicového extremismu se ale profilovala jen menší část chuligánů, což se projevuje například v symbolice (keltské kříže, sig - runy, číselné kryptogramy, dehonestující označení Žid - „polští židi“ příznivci Baníku Ostrava-, „slávističtí židi“ apod.).

Jak se bránit násilí

Pro protichuligánskou politiku mají význam aktivitu Rady Evropy, Evropské unie, UEFA, různých komisí v ČR a řady dalších institucí. Největší význam má Evropská úmluva k diváckému násilí a nevhodnému chování při sportovních utkáních, zvláště při fotbalových zápasech (z roku 1985 - aktivita Rady Evropy), na kterou navazuje řada doporučení (např. k bezpečnosti na stadionech a v jejich okolí, preventivní a výchovná opatření, identifikace a potrestání výtržníků, policejní spolupráce a výměna zpravodajských informací, prevence rasismu a nesnášenlivosti aj.). Rasismem se např. zabývá Rezoluce k předcházení rasismu, xenofobie a intolerance ve sportu.

Evropská unie navazuje hlavně na zmíněnou Evropskou úmluvu... z roku 1985 a fotbalovým násilím se zabývá především v rámci tzv. třetího pilíře, tj. v rámci mezivládní politiky v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech. Evropská unie také přijala řadu doporučení (např. o odpovědnosti organizátorů sportovních podniků, o výměně informací, o opatřeních v oblasti veřejného pořádku a bezpečnosti).

Rada ministrů přijala např. Příručku pro mezinárodní policejní spolupráci a opatření k předcházení a potírání násilí a nepokojů v souvislosti s mezinárodními fotbalovými utkáními nebo Rozhodnutí Rady o bezpečnosti při fotbalových utkáních mezinárodního významu (zde Národní informační body k výměně informací). Evropské středisko k monitorování rasismu a xenofobie se sídlem ve Vídni se též zabývá rasistickými projevy ve fotbale. Europol nemá fotbalové chuligánství vymezeno ve svých kompetencích (má ale potírání rasismu a xenofobie), Interpol má fotbalové chuligánství na své internetové stránce.

Svaz evropských fotbalových svazů (UEFA) má kontrolní a sankční možnosti: může klub varovat, udělit peněžitý trest, zakázat účast diváků na zápasech, přeložit zápas na jiný stadion, stadion uzavřít, anulovat výsledek, opakovat zápas, odečíst body, vyloučit ze soutěže apod.

Mezinárodní federace fotbalových svazů (FIFA) spolupracuje s regionálními i nadnárodními svazy a s vládními orgány (včetně policie). Organizuje různé kampaně (fair play, proti rasismu apod.).

Česká republika je (prostřednictvím zástupce MV ČR) členem Stálého výboru Evropské úmluvy k diváckému násilí a nevhodnému chování při sportovních utkáních, zvláště při fotbalových zápasech. Každý členský stát EU má Národní informační bod jako součást policie sloužící k výměně informací. Protichuligánská politika je řešena v rámci politiky vnitřní bezpečnosti, postupy jsou často spojeny s činností protixtremistických složek Policie ČR. V ČR funguje Koordinační komise k problematice diváckého násilí a nevhodnému chování při sportovních utkáních. Je zřízena při MV ČR a členové jsou MV ČR, Po-

licie ČR, ČMFS (Českomoravský fotbalový svaz) a ČSLH (Český svaz ledního hokeje).

Při ČMFS je Komise pro bezpečnost stadionů. Má pětiletý plán modernizace stadionů. Mj. zpracovává každoročně Národní zprávu k diváckému násilí a nevhodnému chování, zvláště při fotbalových zápasech, a předkládá ji na jednání Stálého výboru Evropské úmluvy. ČMFS vydává řadu předpisů, které se vztahují k problematice fungování fotbalového dění v ČR. V ČR tč. neexistují samostatné právní normy, které upravují činnosti související s fotbalovými utkáními. Od února 2009 existuje dohoda mezi Policií ČR a ČMFS, která se týká opatření na fotbalových stadionech vzhledem k diváckému násilí, zabezpečení pořádku na stadionech, povinností pořadatelů (klubů) a policie atd.

Fotbalové stadiony navštěvují tři skupiny osob:

- **fotbaloví diváci,**
- **fotbaloví fanoušci,**
- **fotbaloví chuligáni.**

Fotbalový divák pasivně sleduje hru, na utkání pohlíží zcela neutrálně. Sleduje i jiné sporty. Zajímá ho děj i výsledek zápasu. Není spojen s klubem, nenosí jeho symboly. Hru i výkony hráčů posuzuje objektivně. Je to pro něho divadelní představení.

Fotbalový fanoušek je ke kopané vázán prostřednictvím mužstva, klubu či konkrétního hráče. Vyžaduje výhru svého mužstva, prožívá jeho úspěchy i neúspěchy. Fotbal je většinou jeho jediným sportem. S klubem se identifikuje hlavně oblečením (klubové šály, trička, kšiltovky, vlajky, odznaky apod.).

Fotbaloví chuligáni přicházejí na stadiony s cílem vyvolat konflikt nebo bitku s podobnými skupinami soupeřova týmu. Tyto skupiny (party, tlupy) mají vlastní názvy. Některé jsou dobře organizované a nespojují je jen klubová rivalita, ale i politické, náboženské, rasové, národnostní, regionální či sociální motivy. Na stadionech obsazují určité prostory, tzv. kotle. Svoji totožnost prezentují především streetwearovým oblečením oblíbených značek, vlajkami, šálami s motivy pro určitou chuligánskou skupinu, fanziny, webovými stránkami atd. Rozšířené jsou různé rituály při povzbuzování, přípravě na násilné střety, při přijímání do gangu, při nakládání s ukořistěnými věcmi soupeřů apod.

*Autor pracuje na Fakultě bezpečnostně právní,
Policejní akademie ČR v Praze*

Literatura

1. CHMELÍK, J. *Extremismus a jeho právní a sociální aspekty*. Praha : Linde, 2001.
2. MAREŠ, M., SMOLÍK, J., SUCHÁNEK, M. *Fotbaloví chuligáni*. Brno : Barrister Prncipál, 2004.
3. NIKL, J., VOLEVECKÝ, P. *Divácké násilí*. Praha : Policejní akademie ČR, 2007.
4. *Prevence diváckého násilí při sportovních utkáních (Role místních a regionálních orgánů veřejné správy v prevenci násilí při sportovních utkáních) - podklad pro Konferenci v Lisabonu 2003*. Praha : Odbor prevence MV ČR, 2006.
5. SLEPIČKA, P. *Násilí a doping ve sportu*. Praha : FTVS UK, 1994.
6. SLEPIČKA, P. *Sportovní diváctví*. Praha : Olympia, 1990.

Ludmila Kurdíková

Podané ruce pomáhají v Znojmě

Občanské sdružení Podané ruce je nezisková organizace, která se zabývá prevencí a léčbou drogové závislosti. Sdružení Podané ruce pracuje v České republice již 9 let. Začátek jeho práce ve věznicích byl zahájen v Kuřimi, kde začínalo pracovat na výkonu vazby a později ve výkonu trestu. Součástí její práce ve věznicích a vazebních věznicích jsou besedy s odsouzenými, kterými informuje o možnostech pomoci při návratu do běžného života po ukončení výkonu trestu. Kromě toho pracuje s odsouzenými i formou různých terapií.

Zeptali jsme se zástupců sdružení, kteří docházejí do znojemské věznice, Libora Graclíka a Lidie Pilat, jak přesně sdružení ve věznicích působí.

Ve znojemské věznici nejste poprvé. Kolikrát je to vaše návštěva?

Graclík: Šestá, možná sedmá.
Pilat: Moje třetí

S jakou tematikou přicházíte dnes?

Graclík: následná péče pro pomoc drogově závislým po ukončení výkonu trestu.

Už jste se setkali s bývalými odsouzenými ze znojemské věznice ve smyslu jejich žádosti o pomoc?

Graclík: Nyní mám jednoho, který dochází osobně. Jinak se na nás obracejí formou dopisů po odchodu z vězení. Celkem bych řekl, že to bylo tak do deseti lidí během posledních tří let.

Jak zvládají svoje zařazení do normálního života?

Graclík: Dalo by se říct, že u padesáti procent víme, že to zvládají. Naše péče po ukončení výkonu trestu je nabízena na dobu půl až jednoho roku a zájem je umístit klienty následně do jiné služby. Nechceme suplovat služby, které se touto další péčí zabývají.

Máte nějaký konkrétní životní příběh?

Graclík: mám, je celkem čerstvý. Hlavní roli v něm hraje muž jménem Jirka. Vystoupil z vězení na podmínku a hned druhý den po výstupu, přesto, že neměl nařízený následný dohled probační

a mediační službou, přišel i s matkou s tím, že mají obavy, jestli zvládne návrat zpět do běžného života. Vídáme se každý týden a v kontaktu jsme skoro dva měsíce. Díky rodině získal práci, má koníčky, přítelkyni a nyní si zařizuje i vlastní bydlení. Postupně získal zpět důvěru rodiny i v práci. Nyní s námi pojedí na výjezd do Koryčan, kde se zúčastní hypoterapie. První tři týdny byly náročné na poznání vlastních sil. Jirka postrádal životní energii a odvahu k návratu. Ten návrat byl rozdílný oproti situaci ve vězení. Proto jsme se zpočátku soustředili na to, aby se naučil získávat životní energii, sílu vrátit se a odvahu zařadit se a špatnou životní zkušenost nechat za sebou s tím, že si z ní vezme ponaučení do budoucna. Takže na tomto příběhu můžete ukázat, jak důležitou roli hraje při návratu z vězení rodina. Role rodiny je důležitá a to hlavně na takový rozjezd. Není ale hlavní. Je to vlastně takový součet faktorů, ve kterém je ta rodina zahrnuta.

Následná péče o propuštěné z věznice spočívá buď v doléčovacímu programu nebo v zařazení do terapeutické komunity. Můžete mi přiblížit zásadní rozdíl v těchto dvou programech?

Graclík: Terapeutická komunita je rezidenční zařízení, to znamená

se stálým ubytováním. Program je sestaven dle délky pobytu a ten je buď krátkodobý, což znamená tři měsíce, střednědobý, který je v délce šesti měsíců a dlouhodobý, který se pohybuje v rozmezí devíti až 12 měsíců, někdy až tři roky. Pobyt krátkodobý a střednědobý jsou soustředěny spíše v rámci psychiatrie. My pracujeme s těmi pobyty dlouhodobými. Terapeutické komunity znamenají vytržení z prostředí, které mělo negativní vliv, proto jsou soustředěny na vesnicích bez možnosti odejít. Všichni členové komunity se musí zapojit do pracovního procesu, plnit si povinnosti v rámci komunity a účastnit se psychologických sezení a terapií. V první fázi se musí každý naučit osamostatnit a být zodpovědný sám za sebe. V dalších fázích se musí naučit zodpovědnosti i za druhé. Až v poslední fázi je možnost do komunity pouze docházet a bydlet již mimo ni.

Jak funguje ten doléčovací program?

Graclík: Co se týká doléčovacího programu, tak sem členové docházejí až po práci. Jsou samozřejmě stanovena pravidla, která se musejí dodržovat. Program je připraven na čtyři dny v týdnu a jeho cílem je návrat do života, proto se oproti terapeutickým komunitám soustřeďuje do měst. Pilat: Dále je možnost dalších forem ambulantní péče, která se dělí například na terapie, poradenství sociální, právní, pracovní a další. Do terapeutické komunity a do doléčovacího programu

se přijímá na základě žádosti s životopisem a musí se čekat na přijetí. Čekací doba je asi dva až tři měsíce. Ambulantní forma péče je bez žádosti a s přijetím ihned.

Mluvili jsme o terapii. Je mnoho forem jak terapii provádět. Jednou z nich je dramaterapie. Jakým způsobem se provádí a co je jejím cílem?

Gracík: Dramaterapii provádí kolega v Kuřimi. Původně šlo o skupinu deseti členů. Cyklus je vždy půlroční a schází se tak třináctkrát až patnáctkrát během tohoto cyklu. V rámci dramaterapie se sice pracuje divadelními prostředky, ale cílem není konkrétní

divadelní představení, nýbrž pouze podpora schopnosti vystupovat na veřejnosti; herci otvírají otázky životních problémů a výsledkem je příběh autentického člověka. Během vystoupení musí dát do příběhu kus sebe sama. Nejde o prezentaci dramatického díla, ale o to ukázat člověka a jeho duševní pochody.

Je zájem o tato vystoupení mimo vězňce?

Gracík: Ano, ale problém je, že ne vždy je možné vězňce opustit. Záleží na tom, jaký odsouzený je momentálně v této skupině a zda je možné, na základě odborného posouzení komise specialistů, jej pustit mimo brány vězňce.

Mají vězňové právo seznámit se s vnitřními předpisy VS ČR?

Michal Čermák

Ve druhém čísle Českého vězeňství z loňského roku, předkládám nejen mě, zaujal článek Michaely Tumové s názvem Úskalí svobodného přístupu k informacím ve VS ČR. Zejména v části nazvané Vnitřní předpisy lákají dospívá autorka k závěru, že odsouzení nemají právo na poskytnutí vnitřních předpisů Vězeňské služby ČR.

Svou argumentaci opírá autorka o skutečnost, že vnitřní předpis VS ČR nelze považovat za informaci ve smyslu ustanovení zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů (dále jen InfZ.). Autorka zároveň vyjádřila přesvědčení, že informace, které má VS ČR žadatelům poskytovat, mají sloužit zejména k informování veřejnosti o činnosti VS ČR, a dále mají být informace poskytovány toliko žadatelům, vůči nimž není správa na úseku vězeňství přímo vykonávána – tj. žadatelé nejsou osobami odsouzenými, ale osobami zvenku.

Při právní kvalifikaci problému odpírání přístupu k vnitřním předpisům VS ČR uvězněným osobám nemohu souhlasit se závěry autorky výše zmiňovaného článku. Vedou mne k tomu následující důvody.

Nejprve si dovoluji odmítnout předestřený argument, že vnitřní předpisy VS ČR nejsou informací ve smyslu InfZ. Samotné vymezení pojmu poměrně abstraktně nastiňuje ustanovení § 2 odst. 3 InfZ. Konkretizaci pojmu informace nabízí ustanovení § 1 odst. 1 instrukce ministerstva spravedlnosti č. M-1827/99: „...Informací se rozumí přímé nebo zprostředkované sdělení údajů o skutečnostech, které se týkají: a) zákonem stanovené působnosti subjektu, povinného poskytovat informace (dále jen „povinný subjekt“), a jejího výkonu, b) činnosti povinného subjektu, vyplývající z jeho působnosti nebo s ní bezprostředně související, a jejich výsledků, jakož i hlavních záměrů povinného subjektu a jím přijatých opatření, c) charakteristiky povinného subjektu, zejména jeho postavení, organizace a dělby (rozdělení) práce, úkolů, způsobu jejich plnění a hospodaření...“ Je evidentní, že mnohé vnitřní předpisy VS ČR se týkají její působnosti, činnosti i charakteristiky, jsou proto informací ve smyslu InfZ.

Co je informace

Vymezit pojem „informace“ pro potřeby práva, nicméně laicky srozumitelnou formou, se dle mého názoru trefně podařilo Krajskému soudu v Praze v rozsudku sp. zn. 44 Ca 179/2002: „...Princip přístupu

k informacím znamená možnost podívat se na údaje, které na úřadě „leží“, s nimiž úřad pracuje. Informací se míní to, co v okamžiku dotazu je, anebo býti má, v úřadu k dispozici...“ Vnitřní předpisy VS ČR do výše uvedené charakteristiky spadají. Lze tedy shrnout, že vnitřní předpisy VS ČR jsou informací ve smyslu InfZ.

Pokud dojdeme k závěru, že vnitřní předpisy VS ČR jsou informací, měli bychom se zamyslet nad tím, kdo je oprávněnou osobou o informaci žádající. Oprávněnou osobou, nazývanou ustanovením § 3 odst. 1 InfZ. žadatelem, je každá fyzická nebo právnická osoba, která žádá o informaci. Neobstojí tedy paradigma, že informaci ve výše uvedeném smyslu je možno poskytovat pouze „osobám zvenku“. Komentář od jednoho ze spoluautorů InfZ. F. Korbela k problematice oprávněných žadatelů uvádí: „...Zákon definuje žadatele jako každou fyzickou i právnickou osobu, čímž zaručuje rovné právo na svobodný přístup k informacím všem právním subjektům. To vyplývá již z čl. 17 Listiny, který uvozuje právo na informace slovem „každý“, tj. nikoliv např. jen „občan“ (myšleno ČR – pozn. autora), „dospělý občan“ apod. Subjektivity fyzických osob vyplývá z § 7 občanského zákoníku – má ji

každý živý člověk i počaté dítě, narodí-li se živé..." Z uvedeného plyne, že obviněný či odsouzený je osobou oprávněnou – žadatelem, kterému má VS ČR na základě ustanovení § 2 odst. 1 InfZ. povinnost poskytnout informaci – tj. i vnitřní předpis. Lze tedy dojít k průběžnému závěru, že obviněný i odsouzený mají právo na poskytnutí vnitřních předpisů ze strany VS ČR.

VS ČR žadateli vnitřní předpis neposkytne pouze v případě, jestliže by informace v něm obsažená byla v rozporu s článkem 17 odst. 4 Listiny, tj. kdyby u odsouzených či obviněných představovalo poskytnutí informace bezpečnostní riziko (např. poskytnutí vnitřního předpisu obsahujícího požadavky na stavebně technické řešení zabezpečení věznic). Dále VS ČR informaci žadateli neposkytne v případech, které vymezují ustanovení § 9 a násl. InfZ. O těchto výjimkách z povinnosti poskytovat informace pojednala vyčerpávajícím způsobem již autorka článku Úskalí svobodného přístupu k informacím ve VS ČR a není třeba se k nim dále vyjadřovat.

Kdy nelze vyhovět

Nejčastějším důvodem, proč nebude vnitřní předpis coby informace odsouzenému či obviněnému orgánem VS ČR poskytnut, bude ustanovení § 11 odst. 1 písm. a) InfZ.: „...Povinný subjekt může omezit poskytnutí informace, pokud: se vztahu-

je výlučně k vnitřním pokynům a personálním předpisům povinného subjektu...". Vzhledem ke skutečnosti, že v oblasti poskytování informací orgánů veřejné správy namísto původního principu diskretnosti přinesl InfZ. princip otevřenosti, nelze vykládat ustanovení o této výjimce extenzivně. Komentář k InfZ. k aplikaci výjimky z povinnosti informovat oprávněnou osobu uvádí: „...je třeba zdůraznit, že má-li být informace neposkytnuta, musí se vztahovat výlučně k vnitřním pokynům a personálním předpisům určitého úřadu...". Povahu výlučně vnitřních pokynů a personálních předpisů tak mají pouze takové akty, kterými jsou regulovány vztahy mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem nebo výhradně uvnitř úřadu, aniž by se výsledky takové regulace projevy navenek (tj. ve vztahu ke třetím osobám)...". Z uvedeného lze vyvodit závěr, že VS ČR je povinna zpřístupnit informaci ve formě vnitřního předpisu odsouzenému či obviněnému vždy, pokud na poskytnutí informace nelze aplikovat ustanovení InfZ. či Listiny o výjimce.

Pokud vnitřní předpis celkovou povahou spadá pod režim výjimky ustanovení § 11 odst. 1 písm. a), nicméně některé z jeho konkrétních ustanovení upravuje práva a povinnosti obviněného či odsouzeného, nelze právo na informace obsažené v těchto ustanoveních upřít s odkazem na celkovou povahu předpisu či jeho

název (např. metodický list). K obdobné věci se vyjadřoval Nejvyšší správní soud v rozhodnutí 5 As 28/2007 - 89. Uvedené rozhodnutí je mimo jiné dalším z důkazů odkazujících na vzpomínaný princip otevřenosti InfZ. Lze shrnout, že ačkoliv výkon správy na úseku vězeňství je oblastí vysoce specifickou a s právem na informace u osob obviněných a odsouzených je nutno zacházet obezřetně, vnitřní předpisy VS ČR jsou informací ve smyslu InfZ. VS ČR je dle zákona povinna informaci ve formě vnitřního předpisu obviněnému či odsouzenému poskytnout vždy, jestliže není vnitřní předpis takové povahy, že jej lze podřadit pod režim výjimky InfZ. nebo pod ustanovení čl. 17 odst. 4 Listiny. Předpis je VS ČR povinna poskytnout obviněnému či odsouzenému vždy, zejména tehdy, jsou-li v něm upravována jeho práva a povinnosti. Protiprávním postupem je rovněž neposkytnutí informace ve formě konkrétního ustanovení vnitřního předpisu, které samo o sobě do režimu výjimek nespadá, s poukazem na skutečnost, že celková povaha nebo např. název vnitřního předpisu pod režim výjimek InfZ. spadá. Konečně použitím argumentačního postupu a *minor ad maius* lze dospět k závěru, že uvedený postup platí pochopitelně i ve vztahu VS ČR k „osobám z venku“.

Autor je právník Kanceláře veřejného ochránce práv

Dva názory na zpřístupnění vnitřních předpisů VS ČR

Michaela Tumová

Po přečtení polemiky kolegy Michala Čermáka, právníka působícího na úřadě veřejného ochránce práv, jsem samozřejmě jako autorka původních článků pociťovala značné rozčarování a nevoli nad jeho kritikou a nesouhlasem s mými právními stanovisky. Nicméně po důkladném shlédnutí a prostudování jeho právních argumentů mohu otevřeně říci, že s určitými názory lze souhlasit, avšak jako celek musím jeho interpretaci práva odmítnout.

Michal Čermák velice extenzivním výkladem pojmu „informace“ uvedeným v zákoně o informacích dospěl k názoru, že vnitřní předpis VS ČR lze chápat jako informaci, přestože opomenul domyslet důsledky, které by z toho pro VS ČR plynuly. Pokud bychom připustili výklad práva nabídnutý kolegou Čermákem, dostáváme se do praktické si-

tuace, kdy zaměstnanci VS ČR budou laicky řečeno „stát u kopírky“ a zajišťovat rozmnožení vnitřních předpisů pro odsouzené, a to vždy pouze na základě jednoduché žádosti odsouzeného, kterou samozřejmě nemusí odůvodňovat. Vzhledem k tomu, že informace se v rezortu ministerstva spravedlnosti poskytují bez poplatku, tato veškerá ad-

ministrativní činnost půjde na vrub státního rozpočtu, nehledě na to, jakou časovou náročnost to bude znamenat pro pověřenou osobu u organizační jednotky. A to musím zcela s čistým svědomím připomenout, že množství žádostí o poskytnutí či zpřístupnění vnitřních předpisů je skutečně nezanedbatelné. Opačná situace jistě nastává v případě,

kdy ve vnitřním předpise vydaném Generálním ředitelstvím VS ČR je uvedena povinnost s tím seznámit přímo odsouzené či obviněné. V daném případě se vězněné osoby seznamují s vnitřním předpisem zpravidla tak, že po jeho přečtení stvrdí seznámení svým podpisem. To jsou však výjimečné situace.

Pokud by tedy čtenáři vyjádřili souhlas se stanovisky kolegy Čermáka, tj. že vnitřní předpis je informace ve smyslu zákona o informacích, vyplývají z toho další nevyslovená negativa. S mým oponentem se shodneme v tom, že VS ČR je zcela jedinečná a specifická instituce mající poskytovat informace třetím osobám, přičemž velkou skupinou žadatelů jsou však odsouzení či obvinění (samozřejmě nepopírám a nikdy jsem nepopírala, že by odsouzení či obvinění by nebyli oprávněnými žadateli ve smyslu zákona o informacích, což je tedy jedn z mála názorů, ve kterých se s Michalem Čermákem shodneme). Zcela jasné negativum nalezneme v tom, že pokud od-
píráme poskytnout odsouzené-

mu či obviněnému vnitřní předpis jako informaci ve smyslu zákona o informacích, a to podle režimu výjimek stanoveného v zákoně o informacích nebo LZPS, musíme jako povinný subjekt vydat rozhodnutí o odmítnutí žádosti, proti němuž si žadatel může podat odvolání. Vzhledem k tomu, že ve velké většině případů žádostí o poskytnutí vnitřních předpisů by byl vždy zákonný důvod vnitřní předpis neposkytnout, a to buď s ohledem na bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost či na regulaci vztahů pouze mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem bez vztahu k třetím osobám, lze dospět k závěru, že VS ČR by stejně ve většině případů odmítala vnitřní předpis odsouzeným či obviněným předat a následně by docházelo z jejich strany k odvolání na Generální ředitelství VS ČR. Pokud tedy tuto situaci uchopíme pragmaticky je výsledek vždy stejný, tj. odsouzenému či obviněnému není vnitřní předpis poskytnut, ať už s vydáním rozhodnutí o odmítnutí žádosti či se sdělením o odložení žádosti s poukazem na

to, že se jeho žádost nevztahuje do působnosti zákona o svobodném přístupu k informacím. Bystrý čtenář si tedy může vybrat se dvou navržených variant, přičemž bych skutečně doporučovala nastíněný pragmatický výklad práva v oblasti poskytování vnitřních předpisů odsouzeným či obviněným. Na závěr bych chtěla uvést (a to však pouze z důvodu podpory mých stanovisek odbornou právníkou veřejností), že dříve publikované články v oblasti svobodného přístupu k informacím byly součástí práce nazvané „Zákon o informacích“, která byla předložena jako závěrečná práce odborné komisi složené především z řad soudců a odborných právních expertů v rámci kursu Právníkého vzdělávání II. Jako jedna z mála prací tato byla oceněna velice kladně a doporučena odbornou komisí k publikaci. Z uvedeného se dá tedy usuzovat, že komise přijala má stanoviska v oblasti svobodného přístupu k informacím jako rozumná a plně se s nimi ztotožnila.

Naši nej... Iva Prudlová

Vyjádření superlativ bývá často subjektivně zabarveno a v souvislosti s pracovníky VS ČR užíváno spíše skromně. A přesto mezi vámi – námi je tolik mužů a žen, kteří by zasloužili otevřené a upřímné uznání a ocenění, a mnohdy, obzvláště nyní v době finanční krize, zbývá právě jen verbální způsob.

Letos v březnu se setkal náměstek ministra spravedlnosti pro vězeňství Marek Ženíšek a první náměstek generálního ředitele VS ČR plk. Petr Dohnal s českými příslušníky sloužícími ve Vazební věznici OSN v Haagu. V rámci programu přijal českou delegaci také velvyslanec ČR Petr Mareš. Zeptali jsme se jich na hodnocení členů české mise v UNDU.

Co vás nejvíce překvapilo, udivilo či zaskočilo v souvislosti s realizací mise?

Marek Ženíšek: Zaskočilo mne, že naše mezinárodně úspěšná mise nemá v České republice žádný ohlas. Vůbec se o ní nemluví, přestože jde o mimořádnou reprezentaci České republiky v rámci OSN. Obzvláště v roce předsednictví České republiky v EU bychom se úspěchy VS ČR v zahraničí měli chlubit. Toto bych chtěl rychle změnit a zásluhy VS ČR na mezinárodním poli medializovat.

Petr Mareš: Při své osobní návštěvě Vazební věznice OSN a během rozhovorů s jejím vede-

ním jsem byl velice mile překvapen a potěšen obrovskou měrou spokojenosti s příslušníky VS ČR. Jejich zásluhou získává vazební věznice mezinárodní ráz, který by jinak na straně vězeňského personálu postrádala.

Petr Dohnal: Jsem velmi potěšen, jak se naši příslušníci ve Vazební věznici OSN velmi rychle začlenili do mezinárodního týmu, jak efektivně dokázali zvládnout a překonat prvotní překážky a možná i určitou nedůvěru ze strany holandských kolegů. Dnes patří k oporám mezinárodního týmu a otevřené chloubě vedení Vazební věznice OSN.

Čeho si na našich příslušnících ve Vazební věznici OSN, jmenovitě na plk. Petru Prášilovi, npor. Taťaně Ružové, npor. Miroslavu Kufovi a nrap. Vítku Klimešovi nejvíce ceníte?

Marek Ženíšek: Jednoznačně si nejvíce cením jejich profesionalitu.

Petr Mareš: Velice si vážím jejich zájmu vyzkoušet si práci v mezinárodním prostředí, otestovat si vlastní reakce mimo domácí, jazykově blízkou půdu. Vysoce oceňuji také jejich přemýšlivý přístup k práci a schopnost samostatného rozhodování. Petr Dohnal: Velmi si cením je-

jich schopnosti přizpůsobit se zcela novým podmínkám služby i životu v cizí zemi. Nejvíce si však cením jejich skvěle odvedené práce, kdy si dokázali ve Vazební věznici OSN získat respekt a uznání jak pro sebe, tak pro Vězeňskou službu ČR a tím pádem také pro celou Českou republiku.

V čem vidíte jejich „nej“?

Marek Ženíšek: Obdivuji odvahu těchto čtyř příslušníků VS ČR. Odvahu vykročit do neznáma, odvahu změnit své myšlení, odvahu pracovat a žít v kulturně cizím prostředí bez rodiny. Vnímám jejich usilovnou píli pro vlastní osobnostní i pro nadstandardní profesionální rozvoj, smysl pro týmovou spolupráci a radost a sebevědomí, které z nich vyzařují. Uvědomuji si, že není pro ně snadné hrát dobře svou roli reprezentantů VS ČR s vědomím, že se doma často nesetkávají s uznáním, oceněním či kontinuální podporou, naopak jsou často terčem malých českých závistí. A to je také odvaha.

Petr Mareš: Práce příslušníků

VS ČR při Vazební věznici OSN a její profesionální přístup je velice významným dokladem aktivní role a podpory ČR poskytované ICTY. Paní Ružová a pánové Prášil, Kufa a Klimeš byli prvními, kteří se do neznámého prostředí vydali, a patří jim za to obrovský dík.

Petr Dohnal: Jejich „nej“ vidím zejména v jejich průkopnické práci, kdy doslova z ničeho vybudovali čeští příslušníci vynikající pověst a respekt pro VS ČR a připravili tak skvělé startovací podmínky pro ppor. Evu Růžičkovou a npor. Ivana Matějčíka, kteří od 1. dubna 2009 vystřídali npor. Kufu a nprap. Klimeše.

Co byste řekli na závěr?

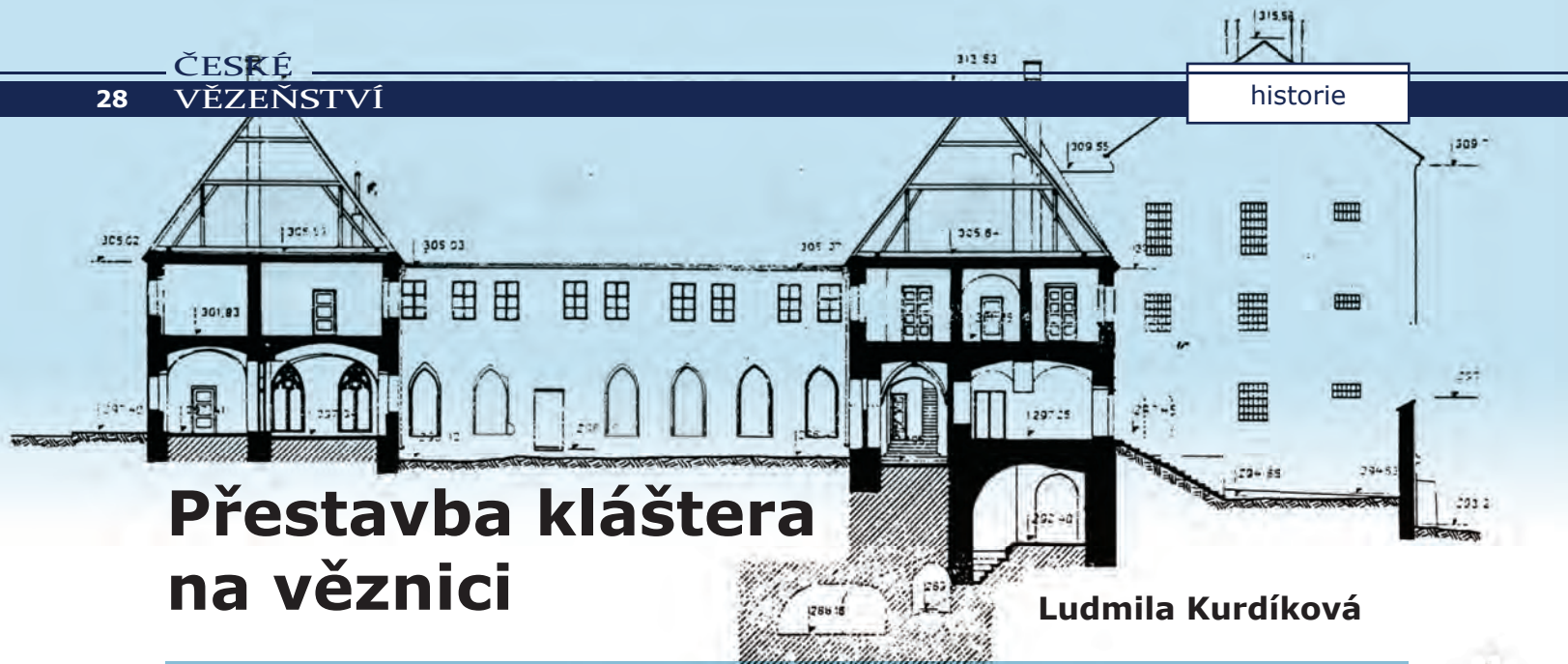
Marek Ženíšek: Je nepochybné, že čeští příslušníci v Haagu zvyšují prestiž nejen VS ČR, ale také celé České republiky. Můžeme být hrdi na to, že vedle armády přispívá vězeňská služba svým malým dílem do činnosti mezinárodního společenství. Tento fakt by měl ovlivnit pohled české veřejnosti na VS ČR a tak přispět k zvýšení atraktivity služby ve

VS ČR. Co se interní komunikace týče, mohou naši reprezentanti nabídnout své zkušenosti kolegům a ovlivnit tak některé konkrétní oblasti práce či kultury organizace.

Petr Mareš: Působení příslušníků VS ČR při Vazební věznici OSN v haagském Scheveningenu patří k velice konkrétním příspěvkům ČR na podporu činnosti ICTY. Touto formou spolupráce se může prokázat jen malý počet států. Navíc je velice důležité být si vědom uznání, kterého se nám ze strany Vazební věznice dostává.

Petr Dohnal: V souladu s mezinárodní smlouvou by měla mise českých příslušníků být v roce 2010 ukončena, avšak pro velký zájem ze strany Vazební věznice OSN a po naší návštěvě v Haagu, kde jsme byli svědky vynikajících výsledků činnosti našich příslušníků reprezentujících Českou republiku na mezinárodním poli, VS ČR zvažuje přistoupit na případný oficiální návrh MSp na prodloužení této úspěšné mise.

Přestavba kláštera na věznici

Ludmila Kurdíková

Řada soudobých věznic, nebo alespoň objektů v nichž se nacházejí nebo nacházely, má u nás velmi dlouhou minulost. To je i případ původní věznice ve Znojmě, která vznikla přestavbou bývalého kláštera.

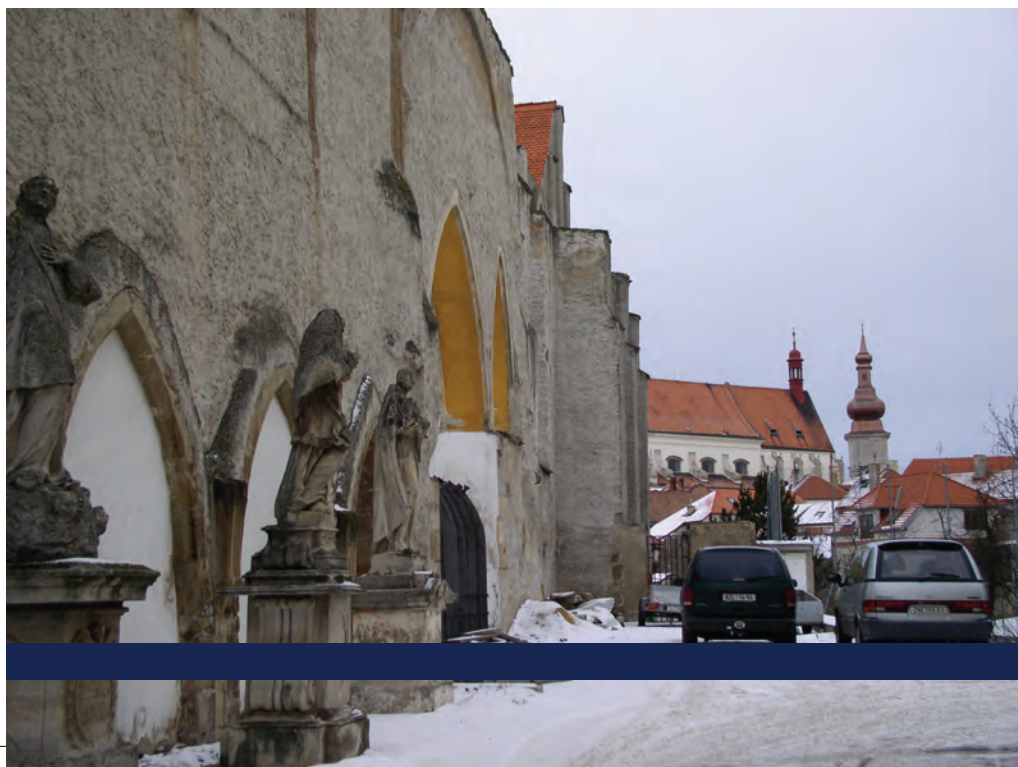
V podhradí znojemského hradu, na místě dnešní ulice Přemyslovců, vznikl v první polovině 13. století klášter minoritů. Letopočet jeho založení je nejasný. Z historických pramenů je ale známo, že minorité přišli do Znojma před rokem 1239. Podle klášterní tradice král Přemysl Otakar II konvent rozšířil a v jeho těsné blízkosti založil, jak bylo tehdy zvykem, klášter klarisek. V minoritském klášteře bylo v roce 1279 uloženo tělo krále Přemysla Otakara II. a zůstalo zde až do roku 1296, kdy byla zrušena klášter nad jeho ostatky, které mohly být pak převezeny do Prahy. Klášter klarisek stál pod přímou ochranou českých panovníků a z toho mu plynula řada výsad.

Například v roce 1320 dostává klášter podací právo ke kostelu sv. Michala a ke kapli sv. Kateřiny. Při velkém požáru, který v roce 1494 poškodil kostel i oba kláštery U matky Boží, shořel také archiv kláštera klarisek. Proto král Vladislav obnovil klariskám na jejich žádost, v roce 1497, všechna darování a výsady, které kdysi od jeho předchůdců obdržely. Další dva požáry v letech 1584 a 1594 způsobili řadu škod. O opravu budov se postaralo město Znojmo. Dne 22. května 1782 se dostavila do kláštera klarisek císařská komise, vedená Janem Hausperským, a představené a všem řeholnicím oznámila císařský dekret o zrušení kláštera a projednala

s nimi přejímání majetku. Likvidace kláštera trvala do 18. června 1782. O dva roky později, 21. srpna 1784, byla zahájena likvidace kláštera minoritů čili františkánů. Po odchodu františkánů byl kostel odsvěcen a veškerý majetek kláštera připadl náboženskému fondu moravskoslezského gubernia. Během napoleonských válek po bitvě u Wagramu bylo koncem roku 1809 Znojmo okupováno francouzským vojskem a pět městských objektů bylo použito na zřízení vojenského špitálu. Jedním z těchto objektů byl i bývalý klášter klarisek. Podle dochovaných popisů byly budovy kláštera počátkem 19. století ve velmi špatném stavu. Ani v následujících letech nenašly budovy kupce, který by je uvedl do obyvatelného stavu.

V roce 1820 dalo tedy moravské gubernium příkaz provinčnímu stavebnímu ředitelství, aby vypracovalo plán na přestavbu objektu kláštera františkánů na věznici. K plánu je připojen popis, který určuje funkci jednotlivých prostor a místností navrhované přestavby.

Například v přízemí se nacházela kuchyně, spíž, obydlí strážného, městské vězení, ženské pracovní místnosti, mužská pracovní místnost, prostor na ukládání nádobí, komora na zásoby, depositář, kaple, vězení pro těžké vězně, záchody, prádelna a koupelna. V prvním patře pak bylo vězení pro těžké zločince, špitál pro těžce nemocné ženy, kuchyně,

špitál pro lehce nemocné ženy, špitál pro těžce nemocné muže, obydlí vězeňského strážce, vězení pro odsouzené ženy, kancelář, místnost pro výslechy.

Přestavba na věznici nebyla provedena podle plánu z roku 1820, ale podle návrhu provinčního stavebního ředitelství z roku 1825, které na příkaz gubernia vypracovalo další plán na přestavbu bývalého františkánského kláštera na věznici. Stavební ředitelství poslalo guberniu na jeho žádost troje plány na navrhovanou přestavbu a rozpočet na její provedení na částku 22 417 zlatých. Podle plánu se mělo v objektu umístit 71 vězňů, měly zde být prostory pro 30-35 nemocných obojího pohlaví, prostor pro 15 ženských a 18 mužských odsouzených, vězení pro 16 těžkých zločinců, jedno městské vězení, místnost pro vedení výslechů, prostory pro archiv, kancelář a skladiště, dále kaple, kuchyně a další místnosti nutné pro provoz věznice. Plán přestavby byl proveden podle dvorského dekretu z 1. července 1825, aby byl objekt podle rozhodnutí gubernia prodán v dražbě. Dražba se konala 1. srpna 1827 licitační formou a nejvyšší nabídku podal vězeňský fond, který budovy získal za částku 1 100 zlatých.

Adaptovaná věznice sloužila okresnímu a krajskému soudu a posléze byly její prostory upraveny jako obydlí sociálně slabým vrstvám znojemského obyvatelstva. Po druhé světové válce připadl tento objekt dnešnímu Jihomoravskému muzeu a bylo započato s jeho úpravami.

Novodobá historie věznice započala v roce 1991, kdy se rozhodlo o jejím znovuoživení. Přípravné práce začaly ve druhé polovině roku 1994, rekonstrukce objektu skončila v listopadu 1996. V únoru 1997 zahájila znojemská věznice svou činnost jako pobočka Vazební věznice Brno, dnem 1. 1. 1998 pak jako samostatná vazební věznice a v květnu 2002 se stala věznicí pro výkon trestu. V současné době je věznice v prostorách, které byly postaveny ve 20. století, konkrétně se současná soudní budova začala užívat po předání 29. května 1918 a činnost soudu začala v červnu 1919.

Františkáni a minorité

Řád menších bratří (latinsky Ordo Fratrum Minorum, OFM, jehož členové jsou nazýváni františkáni) je žebrový řeholní řád založený svatým Františkem z Assisi v roce 1209. Řád se dělí na tři větve: OFMConv (konventuálové-minorité), OFM observanté a OFMCap (kapucíni). K rozdělení řádu došlo kvůli výkladům odkazu sv. Františka ohledně chudoby, nepřijímání privilegií, poustevn proti městům a vzdělávání bratřů. Členové řádu se soustředí především na kazatelskou a misijní činnost. Charakteristickým oblečením je hnědá kutna převázaná v pase bílým provazem (cingulem), na kterém jsou tři uzly symbolizující tři řeholní sliby: chudobu, poslušnost a čistotu.

Klarisky a svatá Klára

Svatá Klára byla silně ovlivněna osobností svého současníka sv. Františka, do benediktinského kláštera vstoupila ve svých devatenácti letech. Když pak sv. František získává v Assisi opuštěný chrám sv. Damiána včetně sousedního domu a zřizuje v něm novou ženskou řeholní skupinu (v roce 1215 jí sepisuje pravidla podobná řeholi Menších bratří), stává se Klára její první představenou (po její smrti jsou pak členky této řehole zvané klariskami). Klarisky chodí boso, nejedí maso, nemají žádný majetek. Do nového řádu se hlásí mnoho žen, včetně Klářiny matky a sester. Postupně se Klářin vliv šíří za hranice Itálie. I sv. Anežka Česká podle jejího vzoru zakládá v Praze panenský klášter sv. Františka, do kterého posléze sama vstupuje. Sv. Klára je pochována po boku sv. Františka v kostele sv. Jiří - později jsou její ostatky přeneseny do nového chrámu, baziliky sv. Kláry, jenž je vystavěn vedle sídelního řádového kláštera v Assisi. I z tohoto důvodu jsou kláštery klarisek a minoritů tradičně stavěny v těsném sousedství. Svatá Klára je dnes patronkou televize.

Věznice Plzeň

